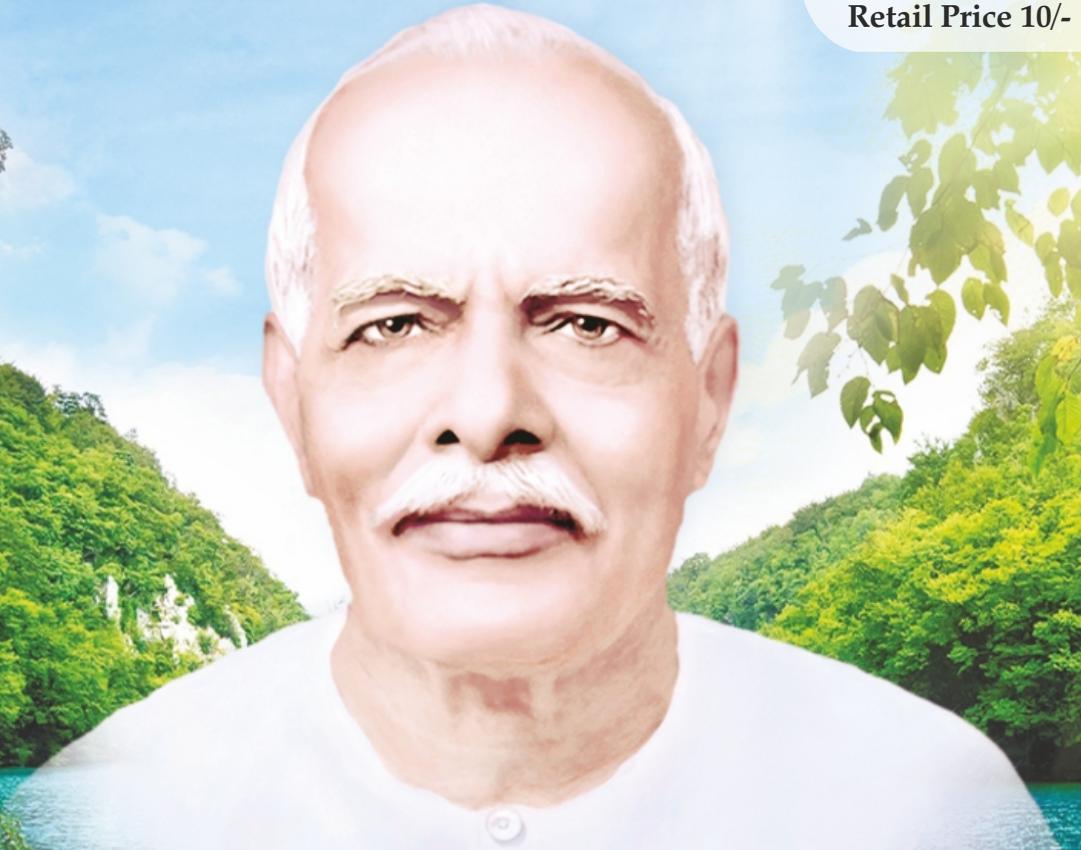

Gyan Amrit ज्ञानमृत

Vol.8 - Issue 1
January 2015
Retail Price 10/-

निराकार परमपिता शिव परमात्माना साकार माध्यम

पिताश्री प्रजपिता ब्रह्मा

ભરૂચમાં 'સ્ક્યુઅર ઓફ પાવર કાર્યક્રમ' નું ઉદ્દઘાટન કરતાં ભાતા નિઝાર ઝુમા, ભાતા એન્થોની, સીસ્ટર માર્ગરિટ, બ્ર.કુ. પ્રભાબેન તથા અતિથિગણ.

અમદાવાદ મહિનગર PCP સેન્ટરના 'મૂલ્ય શિક્ષા અને આધ્યાત્મિકતા' કોર્સના MSc અને MBAની ડીગ્રી મેળવેલ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કર્યા બાદ રાજયોગિની સરલાદીદી સાથે પ્રશિક્ષાર્થીઓ.

'7 Billion Acts of Goodness' ના સંકલ્પપત્ર પર હસ્તાક્ષર કરતાં મહારાષ્ટ્રના ગવર્નર મહામહિમ શ્રી સી. વિદ્યાસાગર રાવ સાથે બ્ર.કુ. ઉષાબેન, બ્ર.કુ. દીપકભાઈ.

સુરત વરાછામાં '7 Billion Acts of Goodness' અભિયાનના ઉદ્દઘાટન સમારોહમાં બ્ર.કુ. પૂર્ણિમાબેન, બ્ર.કુ. તૃપ્તિબેન, સમાજસેવી ભાતા નાગરભાઈ અને ગીરીશભાઈ સાથે અભિયાન યાત્રીઓ.

અમરેલીમાં 'સ્વર્ણિમ સાંસ્કૃતિક જાગૃતિ અભિયાન' નું ઉદ્દઘાટન કરતાં બ્ર.કુ. તૃપ્તિબેન, બ્ર.કુ.ગીતાબેન, નગરપાલિકાના પ્રમુખ ભાતા કાલુભાઈ, કવિ ભાતા હર્ષદભાઈ, બાંસુરીવાદક ભાતા સંજીવભાઈ.

પાટણમાં DYSP ભગિની જાગૃતિબેન, SP ભગિની પરિક્ષિતા રાહોડ તથા જીદ્દા કલેક્ટર ભાતા જોષીભાઈને ઈશ્વરીય સંદેશ આપતાં બ્ર.કુ. નીતાબેન.

પ્રાંતિજમાં 'તનાવ મુક્ત શિબિર' નું ઉદ્દઘાટન કરતાં બ્ર.કુ. ડૉ. ગીરીશભાઈ પટેલ, બ્ર.કુ. ચંદ્રિકાબેન, બ્ર.કુ. મોહિનીબેન અને નોટરી ભાતા જમણાદાસભાઈ.

Gyan Amrit ज्ञानामृत

प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्व विद्यालय

वर्ष : ८

जान्युआरी, २०१५

अंक : १

● अमृतसूचि ●

● એવું કદી ના વિચારતા કે....	તંત્રી સ્થાનેથી	૦૪
● પ્રસન્નતાના પથ પર	બ્ર.કુ. શિવાનીબેન	૦૬
● બ્રહ્માબાબાના જીવનની ૧૬ કળાઓ	બ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર	૦૯
● સાકાર બ્રહ્માબાબા મારી નજરે	દાદી પ્રકાશમણિજી	૧૪
● કેવું લાગશે આપણા પ્યારા બાબાને?	બ્ર.કુ. પ્રફુલ્લચંદ્ર	૧૭
● આળસનો ત્યાગ	બ્ર.કુ. ગોદાવરીબેન	૧૯
● નિરાશા હટાવો ખુશી લાવો	બ્ર.કુ. મધુબેન	૨૦
● શિક્ષણની ક્ષિતિજે - મૂલ્યોથી માનવ...	બ્ર.કુ. ડૉ. હરીશ શુક્લ	૨૨
● યુવાવિભાગ - યુવાનોમાં દ્રઢ સંકલ્પની...	બ્ર.કુ. ઉમેશ	૨૫
● શુભ સંદેશ	બ્ર.કુ. ગંગાધર પટેલ	૨૭
● દેવતાઓ વિચરતા ભારતમાં	બ્ર.કુ. ડૉ. વિકુલભાઈ	૨૭
● પ્રસંગ પરિમલ	મીરા ભટ્ટ, ભાવનગર	૨૮
● ત્રિવેણી	બ્રાતા મુકુન્દ પી. શાહ	૩૧
● DECLARATION		૩૪

● આવશ્યક સૂચના ●

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૫થી જ્ઞાનામૃતના ભારતના વાર્ષિક લવાજમમાં વધારો થયો છે. નવો દર અંકે રૂપિયા ૧૦૦/- (સો રૂપિયા) રહેશે. છૂટક નકલના દસ રૂપિયા રહેશે. ભારતના આજીવન સભ્ય તેમજ વિદેશોના લવાજમમાં કોઈ ફેરફાર કર્યો નથી.

● લવાજમના નવા દર ●

ભારતમાં

વાર્ષિક લવાજમ	રૂ. ૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય	રૂ. ૨૦૦૦-૦૦
છૂટક નકલ	રૂ. ૧૦-૦૦

વિદેશમાં

એરમેઇલ વાર્ષિક	રૂ. ૧૦૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય	રૂ. ૧૦૦૦૦-૦૦

કૃતિઓ તથા સેવા સમાચાર

મોકલવાનું સરનામું

બ્ર.કુ. ડૉ. કાલિદાસ પ્રજાપતિ

તંત્રી : જ્ઞાનામૃત

જી-૨, ૨૨ શિવમ એપાર્ટમેન્ટ,
નવા વાડજ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩.

Phone : 079 - 27621551

મુદ્રક : રાજયોગિની સરલાદીદી

પ્રકાશક : બ્રહ્માકુમારી ઉષાબેન

● આવશ્યક નોંધ ●

લવાજમની રકમનો ડ્રાફ્ટ નીચેના નામે લખશો.

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય (ગુજરાતી જ્ઞાનામૃત)

લવાજમ મોકલવાનું, સરનામું બદલાયાની જાણ કરવાનું તથા પૂછપરછનું સરનામું નીચે મુજબ છે.

● ગુજરાત ઝોન મુખ્યાલય ●

બ્રહ્માકુમારીઝ, સુખશાંતિભવન, ગામડીવાળા ડેરી સામે,
ભુલાભાઈ પાર્ક રોડ, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૨૨

Phone : 079 - 25324160, 25324460, 25324660

● પ્રકાશન સ્થળ ●

રાજયોગ ભવન, ૧, ચતુર્ભુજ કોલોની,
ગોરઘનવાડીનો ટેકરો, કાંકરિયા, અમદાવાદ-૨૮

Ph : 079 - 25431676

Email : maninagar.amd@bkivv.org; gyanamrit.guj@gmail.com

તંત્રી સ્થાનેથી એવું કદી ના વિચારતા કે....

માનવના જીવનમાં તેના વિચારો મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા નિભાવે છે. વિચારો એ સંપત્તિ છે. સમર્થ, આશાવાદી, પરોપકારી, માનવતાવાદી, દયા, કરુણાસભર વિચારો માનવને દેવત્વ ભણી લઈ જાય છે. વિચારો આચરણમાં અભિવ્યક્ત થાય છે ત્યારે તે શક્તિશાળી, પરિણામલક્ષી બની જાય છે. વિશ્વની વૈવિધ્યસભર શોધો, સમાજ પરિવર્તન, વિશ્વ નવનિર્માણમાં, ઊદ્યોગીજીવનશૈલીમાં, ઉત્થાનની દરેક બાબતોમાં વિચારબીજ મહત્વનું છે. આ વિચારબીજ જ નવપલ્લવિત થઈને વિશાળ વટવૃક્ષ બને છે. અનેક આત્માઓને સુખ, શાંતિ, સમૃદ્ધિ અને દિવ્યાનંદની શીતળછાયા આપવામાં નિમિત્ત બને છે.

પિતાશ્રી પ્રજાપિતા બ્રહ્માને સૃષ્ટિ વિનાશના, લક્ષ્મીનારાયણના, સ્વર્ગના સાક્ષાત્કારો થયા. તેમને ઈશ્વરીય પ્રેરણા મળી કે તારે આવી સતયુગી સૃષ્ટિ રચવાના કાર્યમાં નિમિત્ત બનવાનું છે. બ્રહ્માપિતાના મહાનજીવનની આ નિર્ણાયક પળો હતી. એમણે પરમાત્મ પ્રેરણાને સહર્ષ ઝીલી લીધી. એટલું જ નહીં નિર્ણય કર્યા પછી ત્યાગ, તપસ્યા, સમર્પણની અદ્ભુત કથા રચાઈ. જે વિશ્વવિખ્યાત બની.

બ્રહ્માકુમારીઝની વિચારધારામાં હકારાત્મક જીવનશૈલી, કર્મની ગહનગતિ, કર્મોની શ્રેષ્ઠતા, નિરાકારી, નિર્વિકારી જીવન પ્રત્યેની સભાનતા, પરમાત્મા જેવી રહેમદિલ દ્રષ્ટિથી કરવામાં આવતી વિશ્વસેવા અગ્રસ્થાને છે. આમાં અન્ય ગુણોની શ્રેણી સમાધી જાય છે.

જ્ઞાની, યોગી, તપસ્વી, સેવાધારી બનીને સિદ્ધિઓનાં શિખરો સર કરતાં કદીયે મેં કર્યું, મારાથી થયું એવી ભાવના સ્વપ્નમાં પણ ના આવવી જોઈએ. કરન કરાવનહાર બાબા જ બધું જ કરાવી રહ્યા છે. હું તો નિમિત્તમાત્ર છું એવી અનુભૂતિનું ઝરણું કદી સૂકાવું ના જોઈએ. આ વાસ્તવિકતા છે. આમ છતાં જો અહંભાવને

ઓગાળ્યો ના હોય તો વિચારોમાં નકારાત્મકતા આવી જાય છે.

એવું કદી ના વિચારતા કે મારાથી જ બધું થાય છે. પિતા પરમાત્માનો, નિમિત્ત આત્માઓનો આભાર માનો કે બ્રહ્માવત્સ બનવાનું સદ્ભાગ્ય સાંપડ્યું. સફળ જીવનશૈલીની કેડી મળી. જીવનને સફળ બનાવવાની, સફળ કરવાની તકો મળી. બાકી વિશ્વમાં એવી કેટલીયે મહાન વિભૂતિઓ આવી અને ગઈ. પ્રગતિનો પંથ કદી થંભ્યો નથી. સૃષ્ટિનાટક એના પ્લાનીંગ મુજબ ચાલ્યા કરે છે. જીવન એટલે જ ગતિ. કોઈ પણ કાર્ય કોઈના વિના અટકતું નથી. ભારતભૂમિ તો બહુ રત્ના વસુંધરા છે. જેમાં ભિન્ન પ્રતિભાઓથી સંપન્ન અનેક રત્નો જગા ભરવા તૈયાર છે. બીજું કાર્ય પરમાત્માનું છે. પરમાત્માને કોઈ પણ વાતની ખોટ નથી. આમ છતાં પિતા પરમાત્મા યશના અધિકારી બ્રહ્માવત્સોને બનાવે છે.

એવું કદી ના વિચારતા કે પહેલાં તો આમ હતું. આજે આવું છે. માનવ ચૈતન્ય પ્રાણી છે. સમય, સંજોગો, વાતાવરણ, પરિસ્થિતિ, હવામાન, પ્રવાહો આદિ સતત બદલાતા રહે છે. સમયને પારખીને માનવે પરિવર્તન કરવું પડે છે. આમ છતાં આપણી પ્રતિબદ્ધતા જીવનમૂલ્યો, દિવ્યગુણો, ધારણાઓની સુરક્ષા માટે અચૂક હોવી જોઈએ.

એવું કદી ના વિચારતા કે વૈજ્ઞાનિક સાધનોએ, સુવિધાઓએ અવસ્થાને નીચે લાવવામાં અસર કરી છે. વસ્તુઓ, સુવિધાઓ તો જડ છે. તેનો ઉપયોગ કરનાર માનવો ચૈતન્ય છે. યોગીને હંસ કહેવામાં આવે છે. સાધનાપથના યાત્રીએ પોતાના અંતરાત્માનો અવાજ, વિવેક જાળવીને એનો ઉપયોગ કરવાનો છે. જે અધતન સાધનો ઓપરેશનો કરી અનેકોનાં દુઃખ દર્દો મટાડે છે. સ્થૂલ શસ્ત્રો હિંસા, આતંકવાદને પોષે છે. આનું કારણ

શસ્ત્રો કે સાધનો નહીં પણ તેનો ઉપયોગ કરનાર જે તે માટે જવાબદાર છે.

એવું કદી ના વિચારતા કે આટલાં ભવ્ય ભવનો શા માટે? આજનો માનવ હતાશ, નિરાશ, નાસીપાસ, તનાવપૂર્ણ જીવનજીવી રહ્યો છે. તેના જીવનમાં શાંતિ, સુખયેન નથી. સમયની માંગ છે કે જો ભૌતિક સુવિધાઓ હશે, તો જે આત્માઓ આવે છે તેમની યથાર્થ પાલના કરી શકાય. જે શાંતિ થિયેટરો, મોલ કે અન્ય સાર્વજનિક સ્થળોએ મળતી નથી. તે બાબાનાં ભવનોમાં મળે છે. અહીં યતા જ્ઞાન, યોગશિબિર, પ્રવચનો, ભિન્નભિન્ન ઉત્સવોની ઉજવણી વગેરે દ્વારા આત્માઓ શીતળતા, શાંતિ અને સૂક્ષ્મ સ્થૂળ પ્રભુપ્રસાદ પામે છે. જે ભવનોનું વાયુ મંડળ યોગથી ચુંબકીય, શક્તિશાળી બન્યું હશે તે આત્માઓને વિશેષ શાંતિ, દિવ્યાનંદની અનુભૂતિ કરાવી શકશે.

એવું કદી ના વિચારતા કે વિનાશ ક્યારે થશે? શું આપણે સંગમયુગનો સંપૂર્ણલાભ ઉઠાવી શક્યા છીએ? શું આપણી અવસ્થા સંપૂર્ણ કર્માતીત બની ગઈ છે? શું આપણે નિરંતર ફરિસ્તાપણાની અનુભૂતિ કરીએ છીએ? શું આપણે આપણું સર્વકાંઈ સ્વાહા કર્યું છે? શું મારા સૂક્ષ્મ, સ્થૂળ વિકારો અને બુરાઈઓના અંશોનો પણ ત્યાગ કરી દીધો છે? શું હું પરમાત્મ પ્રત્યક્ષતા કરી શકું એવી સ્થિતિએ પહોંચ્યો છું? શું મેં મારા પરિચિત, આસપાસના સર્વ આત્માઓની રુહાની સેવા કરી લીધી છે? શું હવે કોઈ સેવા કરવાની બાકી રહી નથી? શું હું સંગમયુગથી તૃપ્ત થઈ ગયો છું? આ પ્રશ્નોનો યથાર્થ ઉત્તર આપી શકીએ તે જરૂરી છે.

બાબાના ઘેર નવા નવા પ્રતિભાશાળી અને લૌકિક દ્રષ્ટિકોણથી સંપન્ન આત્માઓ આવતા રહે છે. આવા દરેક આત્માઓની પાલના થાય તે જરૂરી છે. જૂના આત્માઓને પાંડવભવનમાં, તેની આસપાસનાં ભવનોમાં રહેવાની, નિરંતર ચારધામોમાં તપસ્યા કરવાની તકો મળી. આદિ રત્નો - દાદીઓ, દાદાઓની ખૂબ

નજીકથી, લાંબા સમય માટે પાલના મળી. ત્યારે ઓછી સંખ્યામાં યજ્ઞની નજીક આવવાની, ઓળખવાની તકો મળી. આજે તો જ્ઞાનસરોવર શાંતિવનના નિર્માણ પછી અને દાદીઓ, દાદાઓની વિદાય પછી પાંડવભવન દર્શનીય સ્થાન બની ગયું. ત્યારે એવું કદી ના વિચારતા કે નવા આત્માઓને મહત્વ કેમ? આવું વિચારવું એ પણ સંકુચિતતા છે. આપણો એક ઈશ્વરીય પરિવાર છે. જૂના આત્માઓએ ઉદારદિલ રાખી આપણાં નવાં નવાં ભાઈઓ, બહેનોની પાલના કરવાની છે. આપણા જ્ઞાન, ગુણો, જીવન વ્યવહાર દ્વારા એમની સેવા કરવાની છે. ખરેખર તો આવી ભવ્ય રુહાની ફૂલવાડીને જોતાં આત્મિક સુખમાં ગદ્ગદ થઈ જવાય છે. બાબાએ કેવી કમાલ કરી છે! તે જ યાદ આવે છે.

યજ્ઞમાં સ્પાર્કની પ્રવૃત્તિઓ ગતિશીલ બની. વીંગો દ્વારા નવાં નવાં સંશોધનો થતાં રહે છે. સમયની માંગ અનુસાર પ્રતિભાશાળી, શિક્ષિત આત્માઓને જ્ઞાનમાં લાવવાની આ ઉત્તમ તકો છે. તો ઉચ્ચ શિક્ષણથી વંચિત આત્માઓએ ખુશી વ્યક્ત કરવાની છે. આપણે જેમાં સક્રિય બનીએ તે આપણે કરીએ. બાકી યજ્ઞમાં જે નવી નવી વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ થઈ રહી છે તેને બિરદાવીને ખુશી વ્યક્ત કરીએ. આમ હંમેશાં હકારાત્મક ચિંતન દ્વારા નિરંતર ખુશીની અનુભૂતિ કરીએ એ જ શુભકામના.

॥ ઓમ શાંતિ ॥

- બ્ર.કુ. કાલિદાસ

પ્રસન્નતાના પથ પર

બ્ર.કુ. શિવાનીબેન

આપણે સ્વયંની ખુશીના રચયિતા

સ્વયંની ખુશીની સપાટી જોતાં આપણે શ્રેણીમાં આગળ વધી રહ્યા છીએ. ઘણી વાતો સમજી શક્યા પણ હજુ ઘણા સવાલો બાકી રહ્યા છે. જે ખુશી મેળવવા માટે આપણે સર્વકાંઈ કરી રહ્યા છીએ તે ખુશી કઈ રીતે મળે? એનો નાનકડો જવાબ એ છે કે એ ખુશીને આપણે સ્વયં પ્રગટાવી શકીએ છીએ. જો આ આટલું સરળ હતું, તો અત્યાર સુધી આપણે તે કેમ મેળવી ના શક્યા? એવી કેટલીયે વાતો છે જેને સમજવાનો આપણે પ્રયાસ કરીશું.

પ્રશ્ન : દરેક ખુશી મેળવવા માટે કાર્ય કરી રહ્યા હોય છે. એક વાત સ્પષ્ટ થઈ તે એ કે ખુશી મારી પોતાની રચના છે. જો ખુશી મારી જ રચના છે તો આપણે ખુશી મેળવવા માટે આવશ્યકતાથી વધારે કાર્ય શા માટે કરીએ છીએ? જો આપણે ખુશી ઈચ્છીએ છીએ તો આપું કરીએ અને બનીએ. આ બંને ચીજો છે. બીઈંગનો અર્થ છે ‘હું કોણ’? બનવાનું અંદરથી છે અને કરવાનો અર્થ છે આપણે બહારમાં શું કરી રહ્યા છીએ. એક છે ખુશ થવું અને એક છે ખુશી માટે કંઈક કરવું. એક છે હું છું ખુશ.... બીજું હું આ.... આ.... આ.... કરી રહી છું. જેથી મને ખુશી મળે. તો ક્યાંકને ક્યાંક મને અંદરથી અનુભવ નહોતો થતો એટલે મેં ખુશીને બહાર શોધવાની પ્રવૃત્તિઓ કરી.

ઉત્તર : પહેલાં આપણે જે માન્યતા બનાવી હતી એમાં આખો દિવસ ખુશીને આપણે ભવિષ્યમાં શોધતા હતા. જો આપણે પોતાની ભાષાને જોઈએ તો આપણે એમ કહીએ છીએ આમ થશે તો હું ખુશ થઈશ. આજે આપણે પોતાના વિદ્યાર્થીજીવનમાં પણ પાછા વળીને જોઈએ છીએ તો એમ જ કહીએ છીએ કે વિદ્યાર્થીજીવન સૌથી સારું જીવન છે. જ્યારે આપણું સ્કૂલનું ભણતર પૂરું થઈ જશે, જ્યારે હું કૉલેજમાં જઈશ, જ્યારે મને નોકરી મળશે ત્યારે હું ખુશ થઈશ. તો એનો મતલબ કે હું અત્યારે ખુશ નથી. હવે તો આપણું ભણતર પણ પૂરું થઈ ગયું

પછી આપણે નોકરીમાં આવી ગયા પછી આપણે વિચાર્યું કે જ્યારે હું એકમાંથી બે અર્થાત્ સહભાગી બની જઈશ, જ્યારે હું સંબંધ કેળવી લઉં, ત્યારે હું ખુશ થઈ જઈશ. પછી એ સંબંધ થયો તો આપણે કહ્યું કે જ્યારે અમારો પરિવાર બની જશે ત્યારે હું ખુશ થઈ જઈશ તો એનો મતલબ છે કે દરેક વખતે આપણી ખુશી સ્થગિત રહેવા લાગી તો હવે ખુશી ક્યારે મળશે?

પ્રશ્ન : મેં વિચાર્યું કે એક અવસ્થા આવશે ત્યારે મને ખુશી મળશે. જ્યારે આમ નથી બનતું ત્યારે આપણને લાગે છે આગળ હવે કાંઈ નથી ત્યારે આપણે પાછળ જોવાનું શરૂ કરીએ છીએ.

ઉત્તર : ત્યારે આપણે કહીએ છીએ કે ભૂતકાળના જે દિવસો હતા તે ઘણા સારા હતા. હું વર્તમાનમાં છું પણ ખુશી ભવિષ્યમાં અને ભૂતકાળમાં શોધું છું. જો અહીં ઊભા રહીને હું કહી રહી છું કે જે થઈ ગયું તે ઘણું સારું હતું. એ વખત પણ હું ખુશ ક્યાં હતી? એ વખતે પણ હું વિચારીને બેઠી હતી કે આમ થશે, ત્યારે હું ખુશ થઈશ. વર્તમાનમાં રહીને આપણે દરેક પળમાં યા તો વીતેલા સમયના સંદર્ભમાં એના વિશે વિચારીએ છીએ. યા આવનાર પળ વિશે વિચારીએ છીએ. જ્યારે આપણે એમને કેટલીયેવાર સાંભળીએ છીએ તો લાગે છે કે હું આમ વિચારતી નથી પણ પસંદ કરું છું. જો એક દિવસ આપ પોતાના વિચારોની તપાસ કરશો તો આપ જોશો કે તે કાંતો વીતેલી વાતો સંબંધિત હોય છે યા આવનાર સમય સંબંધિત હોય છે. પછી આપણે ખુશી માટે એના ઉપર નિર્ભર થઈ જઈએ છીએ કે કંઈક નવું થશે, ત્યારે મને ખુશી મળશે. તો આ રીતે દરેક વખતે આપણી ખુશી

સ્થગિત થઈ જાય છે. મારી એક એક પળ એ બાબતે ગઈ કે આવનાર પળોમાં તે ખુશી આવવાની છે. જ્યારે કંઈક એવું બનશે ત્યારે મને ખુશી મળશે. આપે જોયું હશે કે આપણી ખુશી પ્રાપ્તિ પર, આપણે જે કામ કરીએ છીએ તેના પર લોકોના વ્યવહાર પર, આપણા શારીરિક સાધનો પર નિર્ભર હતી. જો એક પળ માટે આપણે એ વિચારીએ કે જો આપણે કોઈ ચીજ ઉપર નિર્ભર છીએ તો મને કેવો અનુભવ થશે? જ્યારે આપણી કોઈ ચીજ પર નિર્ભરતા છે, તો આપણે ખુશ કઈ રીતે રહી શકીએ? જેને આ વાત સમજાઈ ગઈ તે એ સમજશે કે કોઈ ચીજ ઉપર નિર્ભર છીએ તો ખુશી કઈ રીતે મળશે? જ્યાં સુધી કોઈ ચીજ પર નિર્ભરતા છે ત્યાં સુધી ખુશ થઈ શકીશું નહીં.

પ્રશ્ન : કારણ કે ભય અને ખુશીનો અંત પણ છે.

ઉત્તર : ભય અને ખુશી બંને એક સાથે રહી શકતાં નથી. જો આપણે ડરમાં છીએ, તો ખુશ રહી શકીશું નહીં. આજે આપણી ખુશી ઘણી બધી ચીજો પર, લોકો પર નિર્ભર થઈ ગઈ છે. જેને કારણે આપણે ડરમાં રહીએ છીએ. સમજી લો કે મારી ખુશી આપ પર નિર્ભર છે તો હું હમેશાં ડરમાં રહીશ. આ મારાથી નારાજ નથી થયા ને? તેઓ ખુશ છે ને? સંતુષ્ટ છે ને? હું એમને ખુશ રાખવા માટે શું કરું? તો ડર છે, અસુરક્ષા છે. જ્યાં નિર્ભરતા હશે ત્યાં અસુરક્ષાની ભાવના તો રહેશે ને? જો મારી ખુશી સાધનો પર નિર્ભર છે તો આખો દિવસ આપણે એના વિશે જ વિચારતા રહીશું આપણું ધ્યાન શાના પર રહેશે?

પ્રશ્ન : મારા ઉપરી અધિકારી મારાથી ખુશ રહે.

ઉત્તર : આ, તો ભય છે. જ્યાં ભય હશે ત્યાં સ્થિરતા નહીં હોય. કારણ કે જેવો ભય પેદા થાય છે તો આપણા મસ્તિષ્કમાં કેવા વિચારો આવે છે? આપ જોશો કે તે હંમેશાં નકારાત્મક જ હોય છે. આટલું સર્વ કાંઈ કરવા છતાં, આટલી મહેનત કરવા છતાં પણ આપણે ખુશ નથી. તો તેનું માત્ર એક જ કારણ છે નિર્ભરતા. એને આપણે જીવન સાથે જોડી દીધી છે. જેમ જેમ આપ પોતાની એક એક ચીજ ઉપરથી નિર્ભરતા દૂર કરતા જશો, તો આપ

અનુભવશો કે આપણી ખુશી આ ચીજો ઉપર નિર્ભર નહોતી. આખો દિવસ આપણે પોતાને પરિસ્થિતિઓ પર, લોકો પર, વસ્તુઓ પર, ન જાણે કેટકેટલી ચીજો પર નિર્ભર કરી દીધા હતા. જો આપણે આટલી બધી ચીજો ઉપર નિર્ભર રહીશું તો ખુશી પછી તો આપણું જીવન ડરમાં વીતે છે. જો આપણી ખુશી શારીરિક સ્વાસ્થ્ય પર નિર્ભર રહેશે, તો હમેશાં કયો ડર સતાવ્યા કરશે?

પ્રશ્ન : ક્યાંક મને કંઈ થઈ ના જાય. હું જેના માટે કરતી આવી છું તે વાત ઉપર હું નિર્ભર હતી. કોઈના માટે તો હું કરીશ નહીં.

ઉત્તર : એક છે હું જે બહાર કરું છું અને એક છે જે હું અંદર અનુભવું છું. આપના માટે હું ઘણું બધું કરી રહી છું. જેમ કે આપના માટે હું સારું ખાવાનું બનાવી રહી છું. પણ હું અંદરથી કેવો અનુભવ કરી રહી છું જો હું ડરમાં હોઈશ તો કેવાં પ્રકંપન નીકળશે. જો હું અસુરક્ષિત છું, તો કેવી અનુભૂતિ થશે. એનાથી કેવા પ્રકંપન નીકળવાનાં છે. કારણ કે આ બધાં કાર્યો તો હું આપને ખુશ રાખવા માટે કરી રહી છું. એ ઘણી મહત્વની વાત છે કે એ સમયે કેવી ઉર્જા જન્મે છે? કારણ કે એના ઉપર આજનો મૂળભૂત સંબંધ આધારિત છે આપણે આટલી મહેનત કરવા છતાં પણ શક્તિશાળી નથી. જેટલાં હોવાં જોઈએ. આપણે બહારથી પહેલાં કરતાં વધારે કામ કરીએ છીએ આપ પિતા અને બાળકોને જ જુઓ કે કંઈક વધારે થઈ રહ્યું નથી. તેઓ આરામથી મોટાં થઈ રહ્યાં છે. આજે તો વાલી પોતાનાં બાળકો માટે ઘણું બધું કરી રહ્યાં છે. પણ આટલું કરવા છતાં તેઓ જે ઉર્જા પેદા કરે છે તે મહત્વપૂર્ણ છે. કારણ કે આપણે આજે એમને ખુશ રાખવા બધું કરી રહ્યાં છીએ.

હવે એક પતિ અને પત્નીનો દાખલો લઈએ બન્ને નોકરી કરે છે. બન્નેને અંદરથી એવું લાગે છે કે અમે બાળકો માટે જેટલો સમય આપવો જોઈએ તેટલો વધારે સમય આપી શકતાં નથી. જ્યારે હું ઘેર આપું છું ત્યારે એ પ્રયાસ કરું છું કે હું એમને વધારે ખુશ કરી શકું. બાળકોને જેટલો સમય

મળું છું તેટલો સમય તેમની વાતો માની લઉં. બાળકોને જે જોઈએ તે આપું. એમને કોઈ પણ રીતે હું ખુશ કરી દઉં. એક મારી ભૂલને દૂર કરું અને આપ કોઈ ફરિયાદ ના કરે. એનાથી સંબંધ તો ઘણો સારો થઈ ગયો પણ મેં બાળકોને ફાયદો કરવા જતાં એમને નુકસાન કરી દીધું. હું જે ચીજ કરી રહી છું તે એમના ફાયદા માટે કરી રહી છું. પણ આપણને ખબર પડતી નથી.

આપણો ઉદ્દેશ્ય તો ઘણો સારો હતો. પણ એ ખામીની ઉર્જા જન્માવીને કરવામાં આવે છે તો એનું પરિણામ શું હશે? આપના માટે કંઈક કરવાની વાત આવી. સમજો કે મને એ લાગી રહ્યું છે કે મારી ખુશી આપ પર નિર્ભર નથી. હું સ્વયં પોતાની ખુશીને નિર્મિત કરી શકું છું. મારે સ્વયં ખુશ રહેવા માટે આપને ખુશ કરવાની જરૂર નથી. એમાં મહત્વપૂર્ણ વાત એ છે કે જો આપણી અંદર સારી ઉર્જા હશે, તો મને ડર અને અસુરક્ષાની ભાવના નહીં થાય. હું સ્વયંને સ્થિર અનુભવીશ. હું અંદરથી ખુશી, પ્રેમ અને શાંતિથી ભરપૂર રહીશ.

પ્રેમ કંઈક કરવાથી થતો નથી. પ્રેમ થાય છે અનુભવ કરવાથી. જ્યારે આપ આવો તો હું આપને સારું ખાવાનું બનીને ખવડાવું, પ્રેમથી વાતો કરું, આ પ્રેમની અનુભૂતિ છે, કોઈના માટે પણ આ કરવું સરળ છે. કોઈ આવી રહ્યું છે તો આપ દસ ચીજો બનાવીને જમવા માટે આપો. પણ અંદર કયા પ્રકારની ઉર્જા નિર્મિત થઈ એનું પણ ધ્યાન રાખવાનું છે. જો અંદર હકારાત્મક ઉર્જા નિર્મિત થશે, તો આપણાં કર્મ કદી ખોટાં નહીં હોય.

પ્રશ્ન : એનો મતલબ કે જ્યારે અંદર દુઃખ થાય છે તો હું ઉદાસ પણ થાઉં છું.

ઉત્તર : દુઃખ જ છે ને. આંતરિક રૂપમાં આ ગંભીર સમસ્યા છે.

પ્રશ્ન : મારે એમના ઉપર નિર્ભર રહેવું નથી એ અનુભવ મારે કરવો છે તો એ માટે મારે શું કરવું પડશે?

ઉત્તર : વાસ્તવમાં હું ઉદાસ હોતી નથી. હું આપના ઉપર નિર્ભર છું. તો હું આપને વધારે ખુશ કરવાની કોશિશ કરું છું. જો આપ થોડા પણ દુઃખી થઈ ગયા ત્યાં આપ મારાથી

ખુશ ના થયા તો હું એકદમ પ્રતિક્રિયા કરીને આપનાથી અલગ થઈ જાઉં છું.

જો હું શાંત છું, સ્થિર છું તો મારી ખુશી આપના હાથમાં છે. મારે આપને ખુશ કરવા નથી. મારે ખુશ થવું છે. જો હું ખુશ રહીશ, તો મારાં પ્રકંપન સાચાં હશે. પછી મારા મુખમાંથી કોઈ ખોટો શબ્દ નીકળે એવું બનશે નહીં. કારણ કે મારા બોલ, મારા શબ્દ, મારા કર્મનું જે બીજા છે તે આત્મામાં છે. જ્યારે આપણે અંદરથી દર્દમાં હોઈએ છીએ, ભયમાં હોઈએ છીએ તો મને સારું બોલવામાં, સારું કરવા માટે ઘણી મહેનત કરવી પડે છે.

પ્રશ્ન : જ્યારે મેં એ અનુભવ કર્યો કે મારી ખુશી મારી પોતાની રચના છે. તો મને આપનાથી ડર નહીં લાગે. પરંતુ હું ક્યાંક બીજેથી દર્દ લઈને આવું છું. અને કહું છું કે એમનો મૂડ ખરાબ તો નથી ને તે મારે જોવાનું છે. આવી વખતે કેટલીયે વાર જે પ્રકંપન છે તે સારાં ન હોય.

ઉત્તર : સાચું છે. પરંતુ પ્રકંપન તો આપણા આત્મામાં છે. આ એક બૉક્સ સમાન છે પછી આપણે કહીએ છીએ કે પૂરી ચાત્રામાં આપણે બહુ ધ્યાન રાખવાનું છે. કારણ કે ઘરમાં સવારે જે તકલીફ થઈ તેથી જે ઉર્જા નિર્મિત થઈ તે આપના ઘર સુધી જ સીમિત રહી નહીં. ઘરથી આપના કાર્ય કરવાના સ્થળે આપની સાથે આવે છે અને એકવાર વિચારોનું ચક્ર ફરવાનું શરૂ થઈ જાય છે કે આ તો છે જ એવા, કંઈ થતું નથી. મારી વાત કોઈ સાંભળતું નથી સૌ મારાથી.... આ પ્રકારના જે વિચારો જન્મશે તે કેવી અનુભૂતિ જન્માવશે? તકલીફવાળી જ નિર્મિત થશે. પછી એનો પ્રભાવ બીજા દિવસના કાર્ય ઉપર પણ પડશે. એના પછી કાર્યાલયમાં આપણું મન લાગશે નહીં. આપણે પણ જઈશું તો એ જ ઉર્જા સાથે જઈશું તો આ ઉર્જા દરેક વખતે આપણી સાથે આવે છે.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

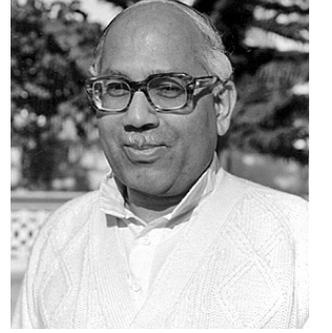
બ્રહ્માબાબાના જીવનની ૧૬ કળાઓ

બ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર, દિલ્હી

બાબાએ જે ચાર વિષયો જ્ઞાન, યોગ, ધારણા અને ઈશ્વરીય સેવા બતાવ્યા છે તે ચારે વિષયોનું કેન્દ્રબિંદુ બાબાનું જીવનવૃત્તાંત છે. એટલે બાબા કહે છે ફોલો ફાધર અર્થાત બાબાની જીવનકથા આપણે પોતાના જીવનમાં ઉતારવાની છે. આમ તો આપણે કહીશું કે બાબા દરેક વાતમાં સંપૂર્ણ હતા પરંતુ આપણે તેને સોળ કળાઓમાં વહેંચીશું.

૧. શીખવાની કળા (Art of learning) : શીખવું અર્થાત જીવનમાં પરિવર્તન આણવું. શિવબાબા સર્વને એક સરખું ભણાવે છે પરંતુ સૌ પોતાની શક્તિ અનુસાર તેને ધારણ કરે છે. જેમ કે બ્રહ્માબાબાએ એ જ્ઞાનથી એટલી પ્રાપ્તિ કરી લીધી જેથી તેઓ કર્માતીત બની ગયા. પરંતુ કેટલાંક ભાઈબહેનો ઘણાં વર્ષોથી જ્ઞાનમાં ચાલે છે છતાં પણ એમના જીવનમાં કોઈ પ્રગતિ થઈ નથી. એનું શું કારણ છે? એમની એ મનોવૃત્તિ બની જાય છે કે આપણે તો સર્વ કાંઈ શીખી લીધું. બસ આજ વાતથી માયાનો પ્રહાર થઈ જાય છે. જે આત્માને શીખવામાં અડચણરૂપ બને છે. બ્રહ્માબાબા આટલી ઉંમર હોવા છતાં પણ સમજતા હતા કે હું વિદ્યાર્થી છું. આ મનોવૃત્તિએ એમને ઉચ્ચતાના શિખરે પહોંચાડી દીધા. તો આ પ્રકારે શીખવા માટે જાગૃતિ જરૂરી છે. શીખવું એટલે માન્યતામાં પરિવર્તન કરવું અને તે ત્યારે થાય છે જ્યારે શીખવાની વાતનું મહત્વ સમજાય છે. જેમ કે બાબા કહેતા હતા કે બાળકો, આ જીવન હીરા સમાન છે. અર્થાત આ શિક્ષણથી આપણે એટલા ઉચ્ચ બની શકીએ છીએ. જ્યારે આ વાત સમજાય છે ત્યારે અધ્યયનમાં ધ્યાન વધી જાય છે. શીખવા માટે પ્રલોભન અને પ્રેરણાની જરૂર છે. ત્યારે બાબા કહે છે કે જે નવા નવા આવે છે તેઓને તમે પહેલાં અહીંનું લક્ષ્ય જણાવો. જ્યારે આપણને ખબર છે કે વિનાશ સામે જ ઊભો છે તો જલદી જલદી પુરુષાર્થ કરવાનો છે. શીખવા માટે બે માન્યતાઓમાં તુલના કરવી જરૂરી છે. પહેલાં એ વાતનું

મૂલ્ય આંકવું અર્થાત મૂલ્યાંકન કરવું પછીથી ધારણ કરવું. જો કોઈના જીવનમાં પરિવર્તન થતું નથી તો એનો અર્થ એ છે કે એણે સાંભળેલી વાતોનું મહત્વ સ્વીકાર્યું નથી. તેનાથી લાભ થાય

છે યા હાનિ તેની તુલના કરી નથી. એટલે ધારણા પણ થઈ નથી. બાબા આપણને રોજ કહે છે કે બાળકો, જે કાંઈ સાંભળ્યું છે તેને રીપીટ (ફરી યાદ) કરો. એનાથી શો લાભ છે તે શોધો, તો ધારણા થશે. અર્થાત હજમ થઈ જશે. શીખવા માટે જિજ્ઞાસા જરૂરી છે. બાબા અધ્યયનનું મહત્વ સમજાવતાં કહે છે કે બાળકો, જેને મુરલી સાથે પ્રેમ છે તેને મુરલીધર સાથે પ્રેમ છે. તમારું અધ્યયન મુરલી (જ્ઞાનનાં મહાવાક્યો) છે. એટલે અધ્યયન છોડશો નહીં. એ રીતે બાબા જ્યારે વૃદ્ધોને બાળકો બાળકો કહેતા તો એમનામાં અધ્યયન પ્રત્યે જાગૃતિ આવી જતી અને જે યુવાન હોવા છતાં પણ કહેતા કે અમે તો સર્વ કાંઈ શીખી લીધું છે. તો બાબા કહેતા કે આ વૃદ્ધો છે.

૨. વ્યવહાર કરવાની કળા (Art of dealing or behavior) : મમ્મા કહેતાં “બાળકો પડેછે પણ પોતાના કર્મોથી અને ઉન્નતિ પણ કરે છે પોતાના કર્મોથી.” એટલે સૌથી મોટી ચીજ કર્મ છે. હવે દૈવી સંસ્કાર, નવા સંસ્કાર કઈ રીતે બને? કર્મોથી સંસ્કાર બને છે. સતયુગમાં આપણા દૈવી સંસ્કાર હશે. તે આપણે અહીંથી જ બનાવવાના છે. કોઈ કહે છે જ્ઞાન પણ સાંભળીએ છીએ, યોગ પણ કરીએ છીએ છતાં પાંચવિકારો ઉપર કન્ટ્રોલ આવતો નથી યા વ્યવહારમાંકોઈ તફાવત જણાતો નથી. એનો અર્થ એ થયો કે જ્ઞાન સાંભળ્યું જ નથી. કહેવાય છે કે Handsome is that who handsome does. અર્થાત

સુંદર એ છે જે સુંદર કાર્ય કરે છે. તો આપણો વ્યવહાર એવો હોય જેમાં નિઃસ્વાર્થ સ્નેહ, મીઠાશ અને સદ્ભાવ હોય. બાબાનો વ્યવહાર આવો હતો જેનાથી એમને જોઈને બીજાઓના જીવનમાં, વ્યવહારમાં પરિવર્તન આવતું હતું. આપણા દરેક કર્મમાં સેવા સમાયેલી હોય. તો સેવા માટે કરેલું કાર્ય જ શ્રેષ્ઠ છે.

૩. વિશ્રામ યા નિશ્ચિંત રહેવાની કળા (Art of relaxation) જ્યારે આ દેહથી ન્યારા બનીએ છીએ ત્યારે વિશ્રામ થાય છે. જેમ કે આપણે સૂઈ જઈએ છીએ ત્યારે આત્મા દેહથી ન્યારો હોય છે. અહીં પણ આત્માને આરામ મળે છે. પરંતુ રાજયોગ દ્વારા આત્મા જ્યારે શરીરથી ન્યારો થાય છે તો તે છે સતોગુણી આરામ. નિઃસંકલ્પ સ્થિતિથી આપણે ન્યારા પ્યારા પણ બનીએ છીએ અને આરામ પણ કરીએ છીએ. આ સ્થિતિ બાબામાં હતી. જેમ કે મુરલીમાં બાબા કહે છે ‘બની બનાઈ બન રહી અબ કુછ બનની નહીં.’ અર્થાત જે નિર્માયું છે તે થઈને જ રહેશે. આમ છતાં પણ બાબા સાવધાન રહેતા. કોઈપણ વિઘ્ન આવતું તો બાબા કહેતા નથીંગ ન્યુ. (આ કંઈ નવી વાત નથી) બાબાના સ્વરૂપમાં હાસ્ય રહેતું. એટલે એવું સમજવાનું છે કે કરન કરાવનહાર બાબા છે. આપણે તો નિમિત્ત છીએ. આને જ જ્ઞાનમાં નિશ્ચય કહેવાય. બાબા જ સર્વ કાંઈ કરાવે છે. તો આ નિશ્ચયથી આપણે સદા નિશ્ચિંત રહી શકીએ છીએ. આવી નિશ્ચિંત રહેવાની કળા બાબામાં હતી. જે એમના જીવનમાં આપણે સૌએ જોઈ. બાબા કહેતા, ‘પાસ્ટ ઈઝ પાસ્ટ, સીન સમાપ્ત થઈ ગયો પછીથી એનું ચિંતન ના કરો.’ બાબા એ પણ જણાવતા હતા કે કોને ભૂલવાનું છે અને કોને યાદ કરવાનું છે. કોઈપણ આત્માને યાદ કરવાનો નથી કારણ કે તે દુઃખનો જ સાગર છે. તો એને ભૂલવાના છે અને સુખના સાગર બાબા છે એમને યાદ કરવાના છે. બીમારીમાં પણ બાબા ‘આ કર્મોનો હિસાબ કિતાબ છે.’ એમ વિચારીને માત્ર દુઃખને ભૂલતા જ નહોતા પણ એને સેવાનું સાધન બનાવી દેતા. જેમ કે એકવાર બીમારીમાં ડોક્ટર આવ્યા તો બાબાએ ડોક્ટરને પૂછ્યું હાઉ આર યુ ડોક્ટર? (ડોક્ટર

કેમ છો?) ડોક્ટરને દર્દીની આ વાતથી આશ્ચર્ય થયું. પછી બાબાએ સેવા શરૂ કરી. સ્વસ્થ રહેવાનો અર્થ સમજાવ્યો. સ્વ+અસ્થ. સ્વ એટલે આત્મા અભિમાની અને અસ્થ એટલે સ્થિતિ. તો જ્યારે આત્મિક સ્થિતિમાં છીએ ત્યારે સ્વસ્થ છીએ. પછી બાબા જણાવતા. બીમારીમાં કોઈ હાલચાલ પૂછવા આવે તો આપણે રડીને ના કહીએ કે હિસાબ કિતાબ પૂરો કરી રહ્યા છીએ. હિસાબ કિતાબની વાત અંદરમાં સમજીને સંતુષ્ટ રહીએ, ખુશ રહીએ. નિશ્ચયથી નિશ્ચિંતતા આવે છે. બાબા ડ્રામાની પોઈટથી દરેક સ્થિતિમાં એકરસ રહેતા અર્થાત નિશ્ચિંત રહેતા, આરામમાં રહેતા, બાબા કહેતા બેગમપુરના તમે બાદશાહ છો. કાપારી (નિરંતર એકરસ) ખુશીમાં રહો. જેને જોઈને કોઈ પૂછે કે આપનામાં આવી ખુશી ક્યાંથી આવી?

૪. જીવવાની કળા (Art of living) જ્ઞાનમાં આવતાં પહેલાં બાબા રાજાઓને મળતા હતા. એમનું જીવન પહેલાં કેટલું ભવ્ય હતું. પરંતુ જ્ઞાનમાં આવતાં સાદગી આવી ગઈ. બાબા કહેતા ‘સાદું જીવન ઉચ્ચ વિચાર’ ખર્ચ ઓછો કરો પરંતુ ચીજ લાંબા સમય સુધી ચાલે. ખાવા પહેરવા અને રહેવાની બાબતમાં આપણા લીધે કોઈને પરેશાની થાય તેવું ના કરો. બાબા તો ત્યાં સુધી કહેતા હતા કે બાળકો, સ્ટેશન ઉપર વધારે ભાઈબહેનોએ આવવું જરૂરી નથી. ફૂલ વગેરે લાવીને પણ દેખાવ કરવાનો નથી. તે પૈસા સેવામાં લગાવો. તો બાબાની સાદગી જ પ્રત્યક્ષતા કરતી હતી. પૈસા ખર્ચાને શો (દેખાવ) કરવાનો નથી. બાબા એટલા સાદા હતા કે જ્યારે વધારે બાળકો મધુવનમાં આવી જતાં તો બાબા કહેતા બાળકો, મારા ઓરડામાં પણ આવીને સૂઈ શકો છો. જો કે બાબાનો ઓરડો ઘણો નાનો હતો (હાલ બાબાનો ઓરડો વિસ્તૃત કરાયેલ છે.) બાબાનું જીવન બાળકો માટે હતું. પોતાના ખાવામાંથી બચાવીને પણ બીજાને આપવું. કેટલી મોટી સેવા બાબાએ કરી. એ જ કારણે આજે કોઈ નવા બાળકો આવે છે તો તેઓ જ્ઞાનને મોકેથી સમજે છે. પરંતુ અહીંના ત્યાગ, સેવાભાવ જોઈને જ પ્રભાવિત થઈ જાય છે. બાબાને જોઈને લોકો માત્ર સંતુષ્ટ જ થતા નહોતા પણ

પોતાનું જીવન જ ન્યોછાવર કરી દેતા હતા. તો આપણે એ જોવાનું છે કે આપણાથી કેટલા લોકો સંતુષ્ટ, ખુશ છે? પછી આવે છે સ્વચ્છતા. બાબા કહેતા Cleanliness is next to Godliness પણ એ બાબાના જીવનમાં જોયું કે ખર્ચ ઓછો પણ સ્વચ્છતા વધારે. મધુવનની સ્વચ્છતા આજે પણ લોકોને પ્રભાવિત કરે છે. વળી બાબા કહેતા પોતાનું જીવન એવું ચલાવો જેનાથી કોઈને પણ દુઃખ ના થાય. કર્મ નિયમપૂર્વક હોય, પરંતુ કષ્ટ આપનાર ન હોય, પોતાનું કામ જાતે કરો. તો બીજાઓને કષ્ટ થશે નહીં અને મતભેદ પણ થશે નહીં. પછીથી આવે છે માગવાની ટેવ. કેટલાક સમજે છે કે આપણે તો યજ્ઞના માટે માગી રહ્યા છીએ, તેનાથી તો આપનારનું કલ્યાણ જ થશે. પરંતુ બાબા કહેતા માંગવાથી મરવું ભલું. બાબા તો ત્યાં સુધી કહેતા કે કોઈ સંબંધી શિવબાબાને ઓળખ્યા વગર લૌકિક સંબંધથી આપે છે તો તે પણ લેવું નહીં. કારણ કે અત્યારનું લેવું ભવિષ્યમાં ૨૧ જન્મ સુધી અનેકગણું કરીને આપવું છે. તો આપણે કઈ રીતે લઈ શકીએ. વળી બાબાની સામે બેગરી પાર્ટના રૂપે પરિસ્થિતિઓ પણ ઘણી આવી. છતાં બાબાએ ખુશી ખુશીથી તેને પાર કરી પરંતુ કોઈની પાસે માંગ્યું નહીં. આપણે જોઈએ છીએ કે સંસારમાં શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિ એને કહેવાય છે જે કોઈ નવી શોધ કરે છે. જેમ કે કોઈએ હિમાલયના ઉપર આરોહણ કર્યું. વીજળી વગેરેની શોધ કરી. યા એટમ બૉમ્બની શોધ કરી. તો તેને પ્રસિદ્ધિ મળે છે. પરંતુ બાબાએ તો નવી જ દુનિયા બનાવી. આવી વ્યક્તિ સંસારમાં કોઈ હશે નહીં. તો આપણે એવું જ જીવન બનાવવાનું છે.

૫. પરિવર્તનની કળા (Art of transformation or moulding) : બાબા કહેતા ‘ઘરત પરિચે ધર્મ ન છોડિયે.’ (માથું પકે પણ ધર્મ ન છોડવો) એકવાર સમજી લીધું કે સ્વધર્મ શું છે, સ્વલક્ષ્ય શું છે તો મોલ્ડ થવાનું છે. આ પણ બ્રહ્માબાબાના જીવનમાં જોયું. જે દિવસે સાક્ષાત્કાર થયો ‘અહમ્ ચતુર્ભુજ તતત્ત્વમ્’ આ તમે જ છો. બસ એ દિવસથી જ પરિવર્તન થઈ ગયું. જેઓ વારંવાર કહેવડાવે છે તેઓ મનુષ્ય છે. તીવ્ર પુરુષાર્થનો

અર્થ જ છે તીવ્ર પરિવર્તન. બાબા કહેતા હતા કે આપ જ આધારમૂર્ત અને ઉદ્ધારમૂર્ત છો. જેમ કે કોઈ કામ કોઈ એક વ્યક્તિના કારણે અટકી ગયું અને એને કહેવામાં આવે છે કે આટલું જરૂરી કામ તમારા કારણે જ બાકી રહી ગયું છે. તો તે વ્યક્તિ કેટલી જલદીથી પોતાની ભૂલને કબૂલીને તે પૂરું કરે છે. તે રીતે આપણે બાબાને પૂછતા કે બાબા સતયુગ ક્યારે આવશે? તો બાબા કહેતા તમારા કારણે જ અટક્યો છે. તો વિનાશ માટે બાબાને પૂછો નહીં કે વિનાશ ક્યારે થશે. તેના કરતાં જલદી જલદી પુરુષાર્થમાં લાગી જવું સારું છે.

૬. પોતાના બનાવવાની કળા : બાબા સામે ગમે તેવો આત્મા આવે તો પણ બાબા કહેતા, તમે તો ઘણું મોટું કાર્ય કરી શકો છો. બાબા નિરાશ આત્માઓમાં પણ આશા ઉત્પન્ન કરી દેતા. ગામડાનો ગમે તેવો, અભણ, ગરીબ આત્મા હોય પણ બાબા એને એ રીતે મળતા કે જાણે તે ઘણો મોટો વિશિષ્ટ માનવ હોય. (વી.આઈ.પી) મધુવનમાં જે કોઈ પણ આવે તેને બાબા સત્કારતા અને વિદાય આપતા. ગો સૂન કમ સૂન (જલદી જાઓ અને જલદી પાછા આવો)ની ટોલી (પ્રસાદ) પણ અહીંથી શરૂ થઈ. મોકલતી વખતે બાબા ગીત વગડાવતા. ગીતના શબ્દો હતા. ‘ભગવાન તુમ્હારે ઘરકા શ્રંગાર જા રહા હૈ.’ જેનાથી સૌ પોતાને મહાન સમજતા. એની સાથે સાથે બાબા પથ પ્રદર્શન પણ કરતા. જેનાથી સૌને મધુવન ‘પોતાનું ઘર છે’ એવી અનુભૂતિ થતી. મધુવન આવીને બાબાને મળીને સૌ પોતાના ઘરને ભૂલી જતાં. નાનાં બાળકોનું પણ બાબા એવું દિલ જીતી લેતા કે જ્યારે પોતાને ઘેર જવાનું થાય ત્યારે બાળકો સંતાઈ જતાં. દુનિયામાં ગુરુ અને શિષ્યો હોય છે. પરંતુ અહીં બાબાને મળીને સૌ હળવાશનો અનુભવ કરતા. ડર લાગતો નહીં ને એવું અનુભવતાકે આ પહેલાં ઘણીવાર મળેલા છીએ. બાબા માત્ર જ્ઞાન અને યોગ શીખવાડતા નહોતા પણ પારિવારિક લાગણીનો અનુભવ કરાવતા. જેમ કે દ્રાક્ષ તો સર્વ શહેરોમાં મળે છે છતાં પણ બાબા સૌને દ્રાક્ષ મોકલતા. કોઈને વર્ષગાંઠની શુભેચ્છાનો તાર પણ મોકલતા. જેમ

કે કોઈ મકાનનો પાયો નંખાય છે તો તાંબુ, પીતળ વગેરે સર્વ કાંઈ નાખવામાં આવે છે. તે રીતે જ્ઞાન અને યોગની સાથે આ સર્વ પણ જોઈએ. નહીંતર સેન્ટરનો વિકાસ થાય નહીં. બાબા બાળકોની એટલી મહિમા કરતા જેથી એમના ગુણોનો વધારે વિકાસ થતો અને તેઓ કમાલ કરતા. બાબા બાળકોને આંગળી પકડીને ઘર બતાવતા. સ્ટોક બતાવતા. એમની સાથે ખાવાનું ખાતા. કોઈ સેવા કરવા જતું તો બાબા એના ખિસ્સામાં સૂકો મેવો (ડ્રાય ફ્રુટ) ભરી દેતા. બાબા એટલા દૂરદેશી હતા કે બાળકોને પોતાના બનાવવાના ઉપાયો બાબા જેટલા કોઈ જાણતું નહીં.

૭. સ્વસ્થ રહેવાની કળા (Art of keeping healthy) : બાબા કહેતા, શરીર સારું હશે તો સેવા કરી શકશો. સૌથી પહેલી વાત એ છે કે તંદુરસ્તી જાળવવા ખુશી જોઈએ. જે જ્ઞાનથી મળે છે. બીજું તાજું ભોજન. રાતનું વઘેલું વાસી ભોજન ખાવાની બાબાની મનાઈ કરતા. કારણ કે એમાં રાત્રિના અશુદ્ધ વાયબ્રેશન (આંદોલનો) આવી જાય છે. બાબા બાળકોને પહાડી ઉપર ફરવા પણ લઈ જતા જેનાથી તાજી હવા મળતી. આ રીતે તંદુરસ્તી જાળવવાનું જ્ઞાન પણ બાબા આપતા. જેમ ફેક્ટરીમાં એક મુખ્ય ચીજનું નિર્માણ થાય છે. સાથે સાથે તેના છૂટા ભાગો પણ બને છે. તે રીતે બાબા જ્ઞાન અને યોગની સાથે સાથે આ સર્વે પણ શીખવાડતા. બાબા કહેતા તંદુરસ્તી જાળવવા માટે દવાની સાથે દુઆઓ પણ લેતા રહો.

૮. પત્ર લખવાની કળા (Art of letter writing) પત્રો દ્વારા પત્રલેખકની મનોવૃત્તિનો પરિચય મળે છે. બાબાના પત્રો જીવનમાં ઉત્સાહ જન્માવનારા હતા. બાબા કોઈનું એની ભૂલ તરફ ધ્યાન ખેંચાવતા તો સૌ પહેલાં તેની પ્રશંસા કરતા પછીથી તેને સારી રીતે તેની ભૂલ બતાવતા. જેથી તેને દુઃખ ન થાય. બાબા એવા પત્રો લખતા કે વારંવાર વાંચવાની ઈચ્છા થતી. બાબા પત્રોથી જ આત્માઓને પોતાના બનાવી લેતા. પત્ર વાંચીને આત્મા પ્રભુ માટે ન્યોછાવર કરી દેતો.

૯. પ્રકાશન યા પ્રસિદ્ધિ મેળવવાની કલા (Art of publicity) : બાબા કહેતા, જેમ ઘંઘામાં સેમ્પલ બતાવવામાં આવે છે, તે રીતે જ્ઞાનમાં લોકોને સ્વરૂપ બનીને, સેમ્પલ બનીને બતાવો. તો જિજ્ઞાસુ પણ ખુશ થશે અને ઓફિસ, પરિવારમાં પ્રશંસા કરશે અને સર્વને લઈને આવશે. આ રીતે ખર્ચ વગર પ્રસિદ્ધિ થશે. બાબા કહેતા કે સર્વને બાપ (પરમપિતા શિવ પરમાત્મા)નો પરિચય આપો. ઘરો પર, ગાડીઓ પર બોર્ડ લખીને લગાડો. આવી આવી પબ્લીસિટી કરવાની તાલીમ પણ બાબા આપતા. જેથી શિવબાબાનું નામ પ્રસિદ્ધ થાય.

૧૦. હાસ્યકલા યા વિનોદકલા (Art of entertainment): જ્ઞાનની સાથે સાથે બાબા હસાવતા અને બહેલાવતા. હસવા હસવામાં લોટની ગોળીને તાજી ટોલી કહીને ખવડાવતા. એકવાર બાબા કેટલાક બાળકો સાથે પહાડીમાંથી સૂકા લાકડા અને ચેરી વગેરે લઈ આવ્યા અને મમ્માની પૂજા કરવા લાગ્યા. આ રીતે બાબા ખૂબ હસાવતા અને બહેલાવતા પણ ખરા. આ પણ એમનામાં એક વિશેષ કલા હતી.

૧૧. નેતૃત્વકલા (Art of leadership) : નેતાનું કાર્ય હોય છે જનસમુદાયને જાગૃત કરીને આગળ ધપાવવાનું. બાબાએ એવું કામ કર્યું જેથી દરેક લીડર (નેતા) યા ટીચર (શિક્ષક) બની ગયાં. બાબાના આશરે પાંચ લાખ બાળકો સર્વ ટીચર છે. બાબા સૌને પ્રવૃત કરી દેતા. બુદ્ધિ જ્યારે રચનાત્મક કાર્યમાં લાગી જાય છે તો ખંડનાત્મક કાર્ય સમાપ્ત થઈ જાય છે. જેમ કે પથ્થર પાણીના પ્રવાહમાં ઘસાઈ ઘસાઈ પૂજન યોગ્ય બની જાય છે. તે રીતે બીજાઓની સેવા કરતાં કરતાં આત્મા લાયક બની જાય છે. દરેકને બાબાએ કામ સોંપીને આગળ ધપાવ્યા.

૧૨. પાલના કરવાની કળા : બાબા કહેતા કે પ્રદર્શન કરીને પછી થાકીને સૂઈ જશો નહીં તેની પાછળ મહેનત કરો. ત્યારે તેનું ફળ મળશે. જો કોઈ જિજ્ઞાસુ કોઈ કારણથી સેન્ટરમાં નથી આવતો, તો બીજા જિજ્ઞાસુને

ડ્યુટી સોંપો. જેથી તે તેની તપાસ કરે. તેને મુરલી મોકલો. પત્ર મોકલો. ટોલી મોકલો યા કોઈને કોઈ કાર્ય સોંપીને સંપર્ક જાળવી રાખો.

૧૩. સમાવવાની કલા : બાબાના જીવનમાં એ જોવા મળતું કે જો બાબાને કોઈ બાળક વિશ્વાસથી પોતાની વાત કહેતું તો બાબા તેની વાતને સાગરની જેમ સમાવી દેતા. બીજાઓ સુધી તે વાતને પહોંચવા દેતા નહીં. એથી સર્વે ખુદા મનથી પોતાની વાત બાબાને સંભળાવી દેતા. આ કલા પણ બાબામાં હતી.

૧૪. નિરર્થકને સાર્થક બનાવવાની કળા (Art of making waste into best): લોકો નકામા લોખંડને સોનાને ઓગાળીને નવો આકાર આપે છે. તે રીતે બાબા આત્માઓના વિકારી સંસ્કારો, નકામી ટેવોને સમાપ્ત કરાવીને સારી ટેવો પાડતા. સમગ્ર પતિત દુનિયાને પાવન બનાવવાનો બાબાનો શુભ સંકલ્પ હતો. ઘરની નકામી ચીજને બાબા નવું રૂપ આપીને ઉપયોગી બનાવી દેતા.

૧૫. ભણાવવાની કળા-અધ્યાપનની કળા (Art of teaching) : અધ્યાપન કરાવવામાં પહેલી વાત સ્થાન તથા વાતાવરણની હોય છે. સાફ સફાઈવાળા અને શાંત વાતાવરણ એવા મધુવનને બાબાએ અધ્યાપન માટેનું સ્થાન બનાવ્યું. સમય પણ અમૃતવેળાનો. જેમાં મન તન નવું હોય છે. જ્ઞાન આપતાં પહેલાં બાબા યોગ કરાવતા અને ગીત વાગતું. અગરબત્તી પણ સળગાવવામાં આવતી જેનાથી મનનું યોગ્ય સેટીંગ થઈ જતું. ભગવાનનું આટલું ઊંચું જ્ઞાન બાબા એકદમ સરળ બનાવીને સંભળાવતા

જેને ગામડાના અભણ લોકો પણ સમજી શકતા. બાબાના શિક્ષણમાં અનેક વિષય છે. પરંતુ બાબા એ રીતે ભણાવતા જેથી લાગતું કે એક જ વિષય ભણાવી રહ્યા છે. અને વાત કહેતા હોય તે રીતે ભણાવતા. બાબાનું શિક્ષણ વિદ્યાર્થી અને શિક્ષકની વચ્ચે નિકટતા લાવનારું હોવા છતાં ગંભીર હતું. સર્વનો સમન્વય રહેતો. બાબાના શબ્દોમાં ગરમી હોય તો મીઠાશ પણ હોય. અને શબ્દો યોગ્ય રીતે નીકળતા. બાબાને કોઈ વાત સંભળાવવી હોય તો જનરલ ક્લાસમાં સંભળાવતા. જેનાથી જેને વાત લાગુ પડતી તે સ્વયંનું પરિવર્તન કરી લેતા. બાબા પોતાની ચલનથી, દ્રષ્ટિ, વૃત્તિ, વ્યવહારથી ભણાવતા. બાબાની ભાષામાં રસ પણ છે, સત્તા પણ છે અને શક્તિ પણ છે.

૧૬. પ્રશાસન કરવાની કળા : એક નવી દુનિયાની સ્થાપના કરવી, એક એકના સંસ્કારોને બદલવા એ કેટલું કપરું કાર્ય છે. મોટામાં મોટો કલાકાર તે છે જે થોડાં સાધનોથી મોટું કાર્ય કરે. બાબાના જીવનમાં હતું કે કાર્ય શરૂ કરો. સાધનો સ્વતઃ મળી જશે. બાબાના જીવનમાં સામ્યવાદ જોયો. જેને જેટલી જરૂર હોય તે અનુસાર પ્રાપ્તિ. બાબા ડીગ્રીઓવાળાને તેમની યોગ્યતા મુજબનું કામ આપતા. દરેકને તક આપતા. અહીં સૌ કામ માગે છે કારણ કે અહીં કામને સેવા અને સેવાને ભવિષ્યની પ્રાપ્તિ કહેવામાં આવે છે. અહીં કોઈ બોસ યા મેનેજર નથી. રોબ નથી. લોકો વર્ક (કામ)ને લેબર (મજૂરી) સમજે છે. અહીં વર્કને ગુડલક (સદ્ભાગ્ય) સમજે છે. બાબાના પ્રશાસનમાં સ્ટ્રાઈક યા રજા નથી.

(પેજ ૨૪ નું અનુસંધાન)

સમાન યા અધિક માની શકાય નહીં. પરંતુ આધ્યાત્મિકતા ધર્મથી ચડિયાતી છે.

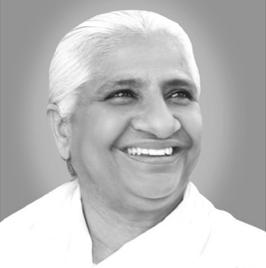
મારી દ્રષ્ટિમાં સર્વ મૂલ્યોનો સ્રોત અલૌકિક સત્તારૂપ એક નિરાકાર પરમાત્મા જ છે. તેથી એને ઓળખીને એનાથી પોતાનો જન્મ સિદ્ધ અધિકાર પ્રાપ્ત કરવા માટે અમૂલ્ય માનવીય ગરિમાની પ્રતિષ્ઠા અને આત્મવાદની

પુનઃ સ્થાપના જ યથાર્થજીવન મૂલ્ય છે. જે ભયાનક વિનાશલીલાના સંકટથી માનવનું રક્ષણ કરી શકે છે. આવા મૂલ્યવાન શક્તિ સંપન્ન ચૈતન્ય અસ્ત્ર આપ સર્વને અપનાવવા માટે ભગવત સત્તારૂપ સ્વયં ભગવાન શિવ અવતરણ કરી ચૂક્યા છે. શું આપ મંગલમય ભગવાનની અનુપમ અવતરણવેળામાં મૂલ્યવાન અને પ્રભાવશાળી જીવનની કામના કરશો ?

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

સાકાર બ્રહ્માબાબા મારી નજરે

રાજયોગિની દાદી પ્રકાશમણિ, માઉન્ટ આબુ

● મેં મીઠા સાકારબાબામાં નિરાકાર ભગવાનની પૂરી છબી જોઈ. શિવબાબા તો નિરાકાર છે પરંતુ મેં એમની સર્વશક્તિઓ બ્રહ્માબાબામાં સાકારરૂપમાં જોઈ. કહેવાય છે ‘ગુરુ ગોવિન્દ દોનો પડે, કાકે લાગુ પાય....’ તો હું સદૈવ જોતી હતી કે નિરાકારની જ અપરંપાર મહિમા નહીં પરંતુ નિરાકારે પોતાની સર્વ અપરંપાર મહિમા સાકારમાં ભરી દીધી હતી. નિરાકારને તો અમે નિરાકાર જ જાણતાં, માનતાં પરંતુ એમનું આ સાકાર માધ્યમ પણ નિરાકાર સમાન જ હતું. તે સમાનતા અમને સદૈવ સાકાર તરફથી મળતી હતી.

- જેમ નિરાકાર સર્વ મનુષ્ય આત્માઓના પિતા છે તો સાકારમાં બ્રહ્માબાબા, આદિ દેવ બાબા ગ્રેટ ગ્રેટ ગ્રાન્ડ ફાધર, સમગ્ર વિશ્વના મનુષ્યોના પિતા છે. તેઓ સાકારમાં અમને સૌને માતપિતાના રૂપમાં પાલના આપતા હતા. સાકારમાં આપણા સૌ બાળકોને મીઠા બાબાએ અલૌકિક દિવ્ય જન્મ આપીને પોતાના સમાન ઉચ્ચ બનાવ્યાં.
- નિરાકારની મહિમા છે કે તેઓ જ્ઞાનના સાગર છે. પરંતુ મેં તો સાકારમાં માસ્ટર જ્ઞાન સાગર બ્રહ્માબાબાને મેળવ્યા, જેઓ સદાયે જ્ઞાનની અમાપ લહેરોમાં લહેરાતા હતા. જ્ઞાનના અવિનાશી રત્નોથી સ્વયં પણ ભરપૂર રહેતા હતા અને બાળકોની પણ અવિનાશી જ્ઞાન રત્નોથી ઝોળી ભરતા હતા. જેમ નિરાકાર બિન્દુ જ્યોતિમાં સર્વ સમાયેલું છે તે રીતે બ્રહ્માબાબાના બિન્દુ જ્યોતિ આત્મામાં પણ સર્વ કાંઈ સમાયેલું હતું. મેં તો સાકારમાં જ્ઞાનના સાગર મેળવ્યા.
- નિરાકાર બાબાને પ્રેમના સાગર કહીએ છીએ પરંતુ મેં

તો બ્રહ્માબાબાને પણ વાસ્તવિકરૂપમાં પ્રેમના સાગર જોયા. એમની પ્રેમભરી પાંપણોમાં અમારા સૌની પાલના થઈ છે. એમની પાંપણોમાં છુપાયેલાં છીએ. પરમાત્મા પ્રેમનો અનુભવ નિરાકારથી આપણે કઈ રીતે કરીએ પરંતુ સાકાર બાબાએ અમને તે પરમાત્મ પ્રેમ, અલૌકિક પ્રેમ આપ્યો. આપણા સાકારબાબા પ્રેમના સાગર હતા. સ્નેહની મૂર્તિ હતા. આમ સ્નેહનો આકર્ષણમૂર્ત ચહેરો સર્વના દિલોને આકર્ષિત કરી લેતો હતો. એમની સમક્ષ આવતાં જ પળમાં દિવસ, દુનિયા સર્વ કાંઈ ભૂલાઈ જવાતું અને અમે એક અલૌકિક આનંદમય દુનિયામાં સ્વયંને અનુભવતાં.

- શાન્તિના સાગર આપણે શિવબાબાને કહીએ છીએ પણ અમે સાકારમાં બ્રહ્માબાબાને સદા શાંતિના સાગરના તળિયે અપારશાંતિની ગહનતામાં, સદા શાંતિનાં કિરણો આપનારા મીઠા બાબા જોયા. આવી શાંતિની શક્તિ બાબાના નયનોમાં પ્રકાશિત થતી હતી. ગમે તેવો અશાંત આત્મા બાબાની આત્મિક દ્રષ્ટિની સમક્ષ આવતાં જ ગહન શાંતિની અપાર અનુભૂતિ કરતો હતો.
- શિવબાબા માટે કહીએ છીએ કે તેઓ સર્વશક્તિવાન છે. પરંતુ અમે બ્રહ્માબાબાને એ સર્વ શક્તિઓના દાતાના રૂપે જોયા. ગમે તેવો નબળો આત્મા આવે, પણ બાબા એક પળમાં એનામાં એટલી શક્તિ ભરી દેતા જેથી એની આત્મારૂપી બેટરી કુલ ચાર્જ થઈ જતી. જેનામાં જે શક્તિની ખામી હોય, તેને તે શક્તિ બાબાની દ્રષ્ટિથી મળી જતી. ભલે કોઈનામાં સહન કરવાની શક્તિ ન હોય, પણ બાબાની દ્રષ્ટિ પડવાથી એનામાં સહન કરવાની શક્તિ આવી જતી. પછી તે આત્મા કદી એમ ના કહે કે મારાથી સહન થતું નથી. બાબા આવા સહનશક્તિના દાતા હતા. બાબામાં એટલી જ સાગરની જેમ સમાવવાની શક્તિ હતી. પારખવાની પણ એટલી

તેજ શક્તિ હતી. હીરા પારખવા તે તો સામાન્ય વાત છે પરંતુ બાબા પળમાં નખથી એડી સુધી આત્માને પારખી લેતા હતા. બાબાની સામે કોઈ ગમે તેવો પ્રશ્ન લઈને આવે પરંતુ બાબાના નિર્ણયનો જવાબ એમને મળી જતો. જેથી એમના સર્વ પ્રશ્નોનો એક પળમાં હલ થઈ જતો. આ રીતે બાબાની પાસે પ્રેક્ટિકલમાં સર્વ શક્તિઓનો સ્ટોક હતો. બાબા શક્તિઓના દાતા હતા. નિરાકારને ઓલમાઈટી કહેવાય છે. પરંતુ હું કહીશ કે સાકાર બાબા પણ ઓલમાઈટી હતા. અને જેટલા ઓલમાઈટી હતા એટલા જ ઓથોરિટી હતા. કારણ કે બાબાને સદા એ નશો રહેતો હતો કે હું વિશ્વનો પિતા ગ્રેટ ગ્રેટ ગ્રાન્ડ ફાધર છું. એટલા જ માતાના રૂપમાં પ્રેમથી પાલના આપનાર મીઠી મીઠી મોટી મા હતા.

- બાબા ઓલમાઈટી સર્જન, હાઈએસ્ટ સર્જન હતા. બાબાની યોગની દ્રષ્ટિ જ એક પળમાં સર્વ બીમારીઓને એવી ભૂલાવી દેતી કે જાણે જાદુ થઈ જતો. બાબા એવી જાદુની દ્રષ્ટિ આપતા હતા કે એ રુહાની દ્રષ્ટિમાં અનેક બીમારીઓને દૂર કરવાની શક્તિ હતી. બાબા દ્રષ્ટિથી જ દુઃખ, દર્દ ખેંચી લેતા હતા.
- નિરાકારને કહે છે કે તો આનંદના સાગર છે. પરંતુ અમે બ્રહ્માબાબાને સદા આનંદના અગાધ સાગરમાં લહેરાતા જોયા. બાબા એટલા આનંદમાં રહેતા હતા કે જેમ વિષ્ણુને ક્ષીર સાગરમાં ઘણા આનંદથી પોઢેલા બતાવવામાં આવે છે. એમને કોઈ ચિંતા નહોતી. આટલાં બાળકો હોવા છતાં પોતે એકલા જ છે એવી સ્થિતિમાં રહેતા. બાબા બેગમપુરના ફિકર વગરના બાદશાહની જેમ રહેતા.
- વિશ્વ કલ્યાણ માટે સર્વ ધર્મના, સમગ્ર વિશ્વના આત્માઓ બાબાની સામે હતા. બાબા જ્યારે સાંભળતા કે દુનિયામાં કેટલાં દુઃખ-દર્દ, લડાઈઓ છે, હિંસા છે, પાપાચાર છે તો લાગતું કે બાબાને બાળકોનું દુઃખ સહન નહોતું થતું. આ સર્વ જોઈને બાબા કહેતા બસ, આ જૂની દુનિયાનું પરિવર્તન કરો. હવે જલદી એનો વિનાશ થાય તો નવી દુનિયા આવે. જ્યાં મારાં સર્વ બાળકો

સદ્ગતિને પ્રાપ્ત કરે. સર્વધર્મવાળા પાછા પોતાને ઘેર જાય. સર્વને મુક્તિ મળે. બાળકોને જીવનમુક્તિ મળે. સર્વને બાપનો પરિચય મળે. બાપ સાથે સર્વનો સંબંધ જોડાય. સર્વ બાપ પાસેથી વારસો મેળવે. કોઈ પણ વંચિત ના રહે. સર્વ બાળકો અંધકારમાંથી નીકળીને પ્રકાશમાં આવે. આટલી બાબાને બાળકો માટે અભીપ્સા રહેતી હતી.

- શિવબાબાને વિઘ્નવિનાશક કહીએ છીએ. મેં સાકારમાં બાબાને સદા વિઘ્નોને જીતનારા જોયા. કોઈ પણ પ્રકારનું વિઘ્ન આવે, તો બાબા કહેતા - બેટી, કોઈ મોટી વાત નથી. નર્થીંગ ન્યુ. આ પણ ડ્રામા. બાબા એક પળમાં બિન્દુ લગાવી દેતા. બાબાના મસ્તક પર કદી લેશમાત્ર પણ ફિકરનું ચિહ્ન જોવા મળતું નહોતું. પાણીમાં લિસોટાની જેમ આવે અને વિઘ્ન ચાલ્યું જાય. ગમે તેવું વિઘ્ન આવે. ભલે બંધનમાં રહે, પોરંટ નીકળે, ભલે સમાજ નારાજ થાય, સરકાર ગુસ્સે થાય, લૌકિક સંબંધી નારાજ થાય, અલૌકિક વિઘ્નરૂપ બને - ગમે તે થયું પણ બાબાને એકદમ ઊંચી સ્થિતિ ઉપર જોયા. કોઈ વાતની ફિકર નહીં. બાબા એટલા શક્તિશાળી હતા. જે વિઘ્નને પળમાં હલકું કરી દેતા એટલે સદા વિષ્ણુની જેમ તદ્દન હર્ષિતમુખ જોયા અને સદા લાઈટમાં ચમકતી બાબાની સૂરત અને મૂરત જોઈ.
- બાબા સાધારણમાં પણ સાધારણ કર્મ કરવા છતાં પણ સદા ઉંચા નશામાં રહેતા હતા. બાબાને મેં કદી ઉચ્ચ અવસ્થાથી નીચે ઊતરતા જોયા નથી. ખાવું-પીવું, હરવું-ફરવું, બાળકોને પત્ર લખવા, માર્ગદર્શન આપવું - સર્વ કાંઈ કરતાં સદા જુઓ તો ઊંચામાં ઊંચા બાબા પોતાની ઊંચી સ્થિતિમાં છે. હું બાબાને અનેકવાર જોતી હતી. મને જમીનથી આકાશ સુધી બાબા જ દેખાતા. જેનું માપ કાઢી શકતી નહોતી. હું આવા મોટા મોટા બાબા એકવાર નહીં, અનેકવાર જોતી હતી. બાબાના મસ્તક પર સદૈવ લાઈટનો બલ્બ જાણે ચમકતો હતો. એવો અનુભવ થતો. જાણે બાબા શીતળ મીઠા સવારના સૂરજની જેમ ચમકતા. બાબાના મસ્તકથી ચંદ્રનાં

ચમકતાં શીતળ કિરણો નીકળી રહ્યાં હોય તેવું લાગતું. બાબાને અમ બાળકો ઘણાં પ્યારાં હતાં. બાબાને અમ બાળકોમાં શુદ્ધ મોહ પણ ઘણો હતો. પરંતુ મોહ હોવા છતાં બાબા સદા નિર્મોહી હતા. બાબાને અમે એક દિવસ પણ પત્ર ન લખીએ, તો બાબા ફોન કરે કે બેટી, પત્ર આવ્યો નહીં. અને બાબાનો પણ દરરોજ નવી નવી પ્રેરણાઓથી ભરેલો પત્ર અમને મળતો હતો. બાબા એક જ પત્રમાં સેવા માટે બળ, પ્રેમ, શક્તિ, હિંમત, ઉદ્દાસ ભરી દેતા હતા. બાબાના હાથે લાલ શાહીમાં લખાયેલો પત્ર એ જ અમારી પ્રેરણા હતી. બાબા કહેતા - હું અંતર્યામી નથી. પરંતુ મેં તો સદા બાબાને અંતર્યામી જોયા. જ્યારે હું કોઈ વાત પૂછવા માટે બાબાને પત્ર લખતી તો એના પહેલાંથી જ બાબાનો જવાબ આવી જતો.

- બાબાની પાસે જ્યારે બાળકો આવતાં, તો બાબા એનું પૂરું ધ્યાન રાખતા. બાળકો આવે, આરામથી રહે, કોઈને તકલીફ ન પડે, સર્વને સગવડો મળતી રહે તેનું બાબા ધ્યાન રાખતા. બાબા બાળકોને દરેક રીતે ભરપૂર કરતા. રમત રમાડતા, મનોરંજન કરાવતા, હસાવતા, ઉત્સાહ ભરતા, પિકનીક કરાવતા અને શિક્ષક તરીકે પણ બાબા બિલકુલ એક્ચ્યુરેટ રહેતા. મુરલી કલાસમાં કોઈ થોડા પણ મોડા આવે, તો લૉફુલ (કાચદાનું પાલન કરાવનાર) બાબા કહેતા - શિક્ષક પહેલાં વિદ્યાર્થીએ કલાસમાં પહોંચી જવાનું છે. કોઈ મોડા આવે તો બાબા કહેતા - ‘આને બાબાનો રિગાર્ડ (આદર) નથી. તે બાપને ઓળખતા નથી. જો કોઈ બાબાની સામે બેસીને બગાસાં ખાતા તો બાબા કહેતા - એણે જ્ઞાન સમજ્યું નથી. ભગવાનની સામે બેઠા છે, મુરલી સાંભળી રહ્યા છે, ઝોકાં ખાઈ રહ્યા છે. હજુ સુધી બાબાને ઓળખ્યા જ નથી. બાબા સદા નિદ્રાજીત, હર કર્મઈન્દ્રિયજીત, પ્રકૃતિજીત અને માયાજીત હતા અને સદા બાળકોને આપ સમાન બનાવવાની શુભ આશાઓ રાખતા હતા.
- બાબા સદા પરોપકારી હતા. કોઈ ગમે તેટલો અપકાર કરે પણ બાબા સદૈવ મીઠી દ્રષ્ટિથી અપકારી ઉપર પણ

ઉપકાર કરતા. બાબાની નજરમાં કદી અપકારની ચા બદલો લેવાની ભાવના ઉત્પન્ન થતી નહોતી. બાબા દુશ્મનને પણ મિત્ર સમજતા. નિંદા કરનારાઓને પણ મિત્ર સમજીને ગળે લગાડ્યા. કદી કોઈ બાબાના પગમાં ઝૂફતું તો બાબાથી જાણે સહન ન થતું. બાબા કહેતા - તમે બાળકો તો મારા ગળાની માળા છો. હું બાળકોને ગળે લગાડું છું. તમે પગે શા માટે પડો છો?

- બાબા અમ બાળકોના શરીરને જોવા છતાં જાણે જોતા નહોતા. બાબાની દ્રષ્ટિ સદાયે ભાઈભાઈની, સર્વ પ્રત્યે સમાન હતી. બાબાની પાસે ગરીબ બાળકો આવતાં, તો બાબા એમની ખૂબ જ મહિમા કરતા, તેમનું ધ્યાન રાખતા. બાબા કહેતા - વાહ ગરીબી, વાહ! તમને જ ગરીબ નિવાજ બાબા શાહૂકાર બનાવવા આવ્યા છે. આ નર છે - આ નારી છે. તેવું બાબા જોવા છતાં પણ જોતા નહોતા. માતાઓ માટે બાબાના દિલમાં આદર હતો કે માતા તો ગુરુ છે. આ માતાઓ જ સ્વર્ગનું દ્વાર છે. વઢે માતરમ્! હે નારી, તું શક્તિનો અવતાર છે. ગમે તેવી અબળા નારીને બાબા સમજતા હતા. આ અબળા નથી પણ સબળા છે. એણે દિલથી બાબા તો કહ્યું ને? મારા બાબા કહ્યું તો તેના જેવું મહાન બીજું કોઈ નથી. પછી બાબા કહેતા - હે નર, તમે મહાવીર વિજયી પાંડવ છો. આ પણ બાબાનું બાળકો પ્રત્યે વરદાન છે.
- બાબા ખરેખર જાણે કમળનું ફૂલ, ગુલાબનું ચૈતન્ય ફૂલ હતા. બાબાને જરા પણ લૌકિકનું ભાન નહોતું. લૌકિક પત્ની બાબાને બાબા કહે, અને બાબા પત્નીને કહે બેટી, આમ બાબાએ સર્વ સંબંધોનો પ્રેક્ષકલમાં અનુભવ કરાવડાવ્યો. સર્વ સંબંધોનો પ્રેમ આપ્યો.
- બાબા સત્યતાના અવતાર હતા. નિરાકાર ભગવાનને કહીએ છીએ ‘સત્યમ્ શિવમ્ સુન્દરમ્’ પરંતુ મેં તો બ્રહ્માબાબાને સદા સત્યતાની ઓથોરિટી જોયા. બાબા હંમેશા કહેતા, ‘બાળકો, જ્યાં સત્યતા છે, ત્યાં જીત છે. સય તો બિઠો નય.’ બાબા બાળકોને શિખામણ (અનુસંધાન પેજ નં. ૧૮ પર)

કેવું લાગશે આપણા પ્યારા બાબાને ?

બ્ર.કુ. પ્રો. પ્રફુલ્લચંદ્ર શાહ, નડિયાદ

- અમૃતવેળાનો સમય હોય, ‘ઊઠો મીઠે બરચે’ કહી બાબા આપણું આહવાન કરતા હોય, આપણા ભાગ્યના સિતારાને ચમકાવવા આવ્યા હોય અને આપણે નિદ્રાદેવીની ગોદમાં સૂતા રહીએ તો કેવું લાગશે બાબાને ?
- જ્યારે સ્વયં વરદાની ભગવાન વરદાનોથી ભરપૂર કરવા દ્વાર પર ઉભા હોય, ‘મીઠે બરચે’ કહી બોલાવી રહ્યા હોય અને આપણે સુની-અનસુની કરીને પડખું બદલી સૂઈ જઈએ તો જરા વિચારો, કેવું લાગશે બાબાને ?
- ચાલો આપણે અમૃત વેળાએ યોગમાં બેસી તો ગયા, બાબા પણ આપણને ગુણો અને શક્તિઓથી ભરપૂર કરવા ઉત્સુક છે, આપણી સાથે પ્રેમથી વાતો કરવા માંગે છે અને આપણે મન-બુદ્ધિને એકાગ્ર કરી ન શકીએ, આપણી બુદ્ધિ, વસ્તુ, વ્યક્તિ, પદાર્થ, પરિસ્થિતિમાં ભટકતી રહે, તો પ્યારા બાબાને કેવું લાગશે, એનો ખ્યાલ આવે છે મનમાં ?
- કલાસમાં જવાનો સમય થયો હોય, બાબા પણ જ્ઞાન રત્નોથી બાળકોને શૃંગારવા આતુરતાથી રાહ જોતાં હોય અને આપણને સંકલ્પ આવે કે આજે કલાસમાં નથી જવું. કાલે જઈશું કે પછી જઈશું કોક દિવસ તો બોલો આપણે બાબાની જગ્યાએ હોઈએ તો આપણને કેવું લાગે ?
- નેમીનાથ થઈ કલાસમાં બેસી તો ગયા. મીઠા બાબાની પ્યારભરી વાણી ચાલી રહી છે, મૂલ્યવાન રત્નોનો પ્રવાહ વહી રહ્યો છે અને આપણું ધ્યાન કોઈ અન્ય બાબત પર હોય અથવા અર્ધનિદ્રામાં ઝોકાં ખાતા હોઈએ, તો પરમશિક્ષક ને શું સારું લાગશે !
- બાબાની પ્રથમ શ્રીમત છે કે, દેહભાનનો ત્યાગ કરી, કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, અહંકાર અને તેના અંશ-વંશથી દૂર રહો, મને યાદ કરો અને પવિત્રતા, સુખ, શાંતિ, આનંદ, પ્રેમ, શક્તિ જેવાં આત્માના સ્વધર્મમાં સ્થિત રહો પણ આપણી જાતને ભગવાનના બાળકો કહેવડાવનાર આપણે કુદ્રષ્ટિ ચાલુ રાખીએ, નાની-નાની બાબતોમાં આવેશમાં આવી ક્રોધ કરી બેસીએ, સંસારની મોહમાયામાં ફસાયેલા રહીએ, ભિન્નભિન્ન પ્રકારના અહંકારોમાં રાચતા રહીએ, ઈર્ષ્યા, દ્વેષ પણ રાખતા હોઈએ તો બોલો આ ગમશે આપણા પ્યારા બાબાને ?
- બાબા કહ્યા કરે છે બાળકો ભવિષ્યના રાજ્ય-ભાગ્યની પ્રાપ્તિનો આધાર છે, નિષ્કામ સેવા, દસ નખોનું જોર લગાવી સેવામાં લાગી જાવ. બાબા પણ છુટ્ટી આપતા હોય છે કે તમારી વિશેષતા કે રસ અનુસાર સેવા કરો અને છતાં પણ આપણે એમ કહેતા ફરીએ છીએ કે સમય જ ક્યાં છે ? અનેક પ્રકારની બહાનાબાજી કરતા રહીએ તો કેવું લાગશે બાબાને ?
- ભોજનનો સમય થયો છે, આપણી ઠાળી આપણી સામે છે, બાબા કહે છે બાળકો તમે ઠાળી લઈ વતનમાં આવી જાવ, સાથે બેસીને જમીશું. હું જાણું છું કે, તમને મને ખવડાવવાની ઈચ્છા છે અને હું પણ મારા હાથે તમને ખવડાવવા ઈચ્છુક છું અને આ સમયે આપણને બાબાની યાદ ન આવે અને ભોજન પર તૂટી પડીએ અને આસ્વાદમાં મગ્ન થઈ જઈએ, તો બોલો કેવું લાગશે આપણા બાબાને ?
- બાબા કહે છે, ‘બરચે કમ બોલો, ધીરે બોલો, મીઠા બોલો’, સત્ય બોલો અને બીજી બાજુ આપણે વાતોના વડા કરવામાંથી ઉંચા ન આવતા હોઈએ, ઉંચા અવાજે વાતો કરતા હોઈએ, મનમાં આવે તો, સામેની વ્યક્તિનો વિચાર કર્યા વગર, એલફેલ બોલી નાખીએ, જરૂર પડે જુદું બોલવામાં પણ શરમ ન અનુભવીએ, તો બોલો આપણાથી શું બાબા ખુશ રહેશે ?

- બાબાની આપણા પ્રતિ એ પણ શ્રીમત છે કે રાત્રે સૂતા પહેલા તમારા દિવસભરનો ચાર્ટ મને સંભળાવી હળવા થઈ જાય અને મારી ગોદમાં આવીને મારી યાદમાં સૂઈ જાય પરંતુ ઘણી વખત ઉલટુ પણ થઈ જાય છે, થાક્યા-પાક્યા હોઈએ તો પથારીમાં પડતાની સાથે બાબાને યાદ કર્યા વગર ઉંઘી જઈએ અને ક્યારેક જો મન પર વ્યર્થ સંકલ્પો સવાર થઈ ગયા હોય તો ઊંઘ પણ હરામ થઈ જાય અને બાબાની યાદ પણ ગાયબ થઈ જાય. આપણી આવી હાલત જોઈ બાબાની શું હાલત થતી હશે તેનો ખ્યાલ શું

આપણે કરીએ છીએ?

- બાબા વારંવાર કહે છે કે સંગમયુગની એક-એક ક્ષણ તમારા માટે હીરા સમાન મૂલ્યવાન છે અને આવી એક-એક કીમતી સેકન્ડને આળસ અને અલભેલાપનમાં કોડીના મૂલ્યે વેડફતા આપને બાબા જોઈ જાય તો બાબાને કેવું લાગશે, તેનો વિચાર શું આપણને આવે છે?

આવો, આપણે સૌ બાબાની ઈચ્છા મુજબ એ જ બધું કરીએ જે બાબા ઈચ્છે છે તો બાબા આપણાથી ખુશ-ખુશ થઈ જશે.

(પેજ ૧૬ નું અનુસંધાન)

આપતા, બાળકો, બાપથી કશું છુપાવશો નહીં. સદા સાચા રહો. કદી બાબાના મુખથી ચુક્તિચુક્ત, જૂઠા શબ્દો સાંભળ્યા નથી. બાબાને સદા નિર્ભય, નિર્વેર, નિરહંકારી, નિર્વિકારી, નિરાકારી જોયા.

- બાબાને પ્રેક્ટિકલમાં ટ્રસ્ટી જોયા. બાબાએ કદી એવું માન્યું નથી કે આ ચીજ મારી છે. દા.ત. કોઈ બાળક બાબાને કહે કે બાબા, આ ચીજ ઘણી સારી છે. તો બાબા તરત જ તે ચીજ આપીને કહેતા બેટી, આ લઈ જાઓ. અમે બાબા માટે કોઈ ચીજ મોકલતા, ત્યારે કહેતા કે બાબા આનો ઉપયોગ તમે જ કરજો. પણ બાબા તે ચીજ કોઈને કોઈ બાળકને આપી દેતા. બાબા કહેતા પહેલાં મારાં બાળકો, પછી હું. બાબા આટલા રોયલ, ઉદારચિત્ત હતા. બાબા કહેતા-બાળકો, સદા ડગલે ડગલે બાબાની શ્રીમત્ ઉપર ચાલો અને હાજી નો પાઠ પાકો કરો, તો તમારા દરેક પગલામાં પદ્મ છે. અમે તો બાબાને પ્રેક્ટિકલમાં મર્યાદા પુરુષોત્તમ જોયા. બાબાને સમાજનું પણ એટલું જ ધ્યાન રહેતું. બાબા બાળકોને સદૈવ કહેતા - બરચે, તમારો વ્યવહાર એવો કદી ના હોવો જોઈએ. જેથી બાપનું નામ બદનામ થાય. તમે સમાજમાં રહીને એને પૂરી રીતે નિભાવો. જો કોઈ તમને ગાળો આપે તો તમે એના પર ફૂલ ચઢાવો.

આટલું એકબીજાને સન્માન આપો. નાના બાળકોને પણ બાબા એટલું જ સન્માન આપતા હતા. બાબા કહેતા આ નાનાં બાળકો તો સુભાન અદાહ છે. બાળકો તો મહાત્મા હોય છે.

- આ રીતે દરેક ડગલામાં દરેક પ્રકારથી બાબાએ અમ બાળકોની વરદાનોથી પાલના કરી. તો અમારો તો એ અનુભવ કહે છે કે અમે તો સાકારમાં ભગવાનને મેળવ્યા. નિરાકાર તો શિવબાબા છે, બ્રહ્માબાબા સાકાર છે. પરંતુ સાકારમાં અમે સર્વકાંઈ મેળવ્યું તો આવા મીઠા બાબાને પૂરા ફોલો કરીને આપણે પણ એમના સમાન બનવાનું છે. લૌકિકમાં રહેવા છતાં, સર્વ કાંઈ નિભાવતાં આવા દિવ્ય ફરિસ્તા બનવાનું છે. બાબા સમાન પોતાના તન, મન, ઘન, સર્વ સફળ કરીને ભવિષ્ય ૨૧ જન્મો માટે શ્રેષ્ઠ ભાગ્ય બનાવવાનું છે. બાબા સમાન અદા અથક બનીને દદીયિ ઋષિની જેમ યજ્ઞની પ્રેમથી સખત સેવા કરવાની છે. સદા હર્ષિત અને પ્રસન્નચિત્ત રહેવાનું છે.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

આળસનો ત્યાગ

બ્ર.કુ. ગોદાવરીબેન, મુલુંદ, મુંબઈ

સુસ્તી અથવા આળસ. એ એક મહાન વિકાર છે. સુસ્ત મન શયતાનનું ઘર બની જાય છે. સુસ્ત વ્યક્તિ સમય પાસ કરે છે. પરંતુ સ્વની ઉન્નતિ કે જિંદગીની હજારો પ્રવૃત્તિઓ, કાર્યકૃતિઓ કરવાની હોય છે પરંતુ એને ભાગ્યવશ કશું સુઝતું જ નથી. અને કોઈ કશું કહે છે તો ગુસ્સો આવે છે. હર માનવમાં પાંચ વિકાર કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, અહંકાર તો હોય જ છે. પરંતુ આ છઠ્ઠો વિકાર સુસ્તી ઘણો જ ખરાબ વિકાર છે.

આળસના કારણે સુસ્ત લોકો પોતાનું અમૂલ્ય જીવન વ્યર્થ ખોઈ નાંખે છે. કાર્યશીલ વ્યક્તિ આશાવાદી હોય છે. જ્યારે આળસુ વ્યક્તિ નિરાશામાં જ રહે છે. ઇંગ્લેન્ડમાં પહેલા આળસુ લોકોને શિક્ષા થતી. પરંતુ વર્તમાન સમયે વિજ્ઞાનનાં જમાનામાં સુસ્તીથી કુસ્તી કરવાનો લોકો પ્રયત્ન કરે છે. તે વ્યક્તિ સફળતાનો અનુભવ પણ કરે છે.

ખરેખર આ સંસારમાં આળસના કારણે જ લોકો પશુ અને નિર્ધન જેવા બની જાય છે. એનું મગજ દુર્ગુણોનું કારખાનું બની જાય છે. કાર્લાઈલે કહ્યું છે કે પ્રમાણિકપણે કાર્ય કરનાર વ્યક્તિ ઉચ્ચતાનાં શિખર સર કરે છે. ચાર્લ્સ ડિકન્સે પણ કહ્યું છે કે ઉદ્દેશ વિના અનેક સ્થાને ભટકવું, મનમાં ફાવે તેમ કરવું એ આળસનું પ્રથમ ચિન્હ છે. આળસુ વ્યક્તિ ઉપર કોઈ જલદી વિશ્વાસ નથી કરતા. કોઈ એને કામ આપવામાં પણ સંકોચ કરે છે. શ્રી રામુ ઠક્કર નામના અર્થશાસ્ત્રીએ કહ્યું કે કંઈ પણ કામ ન હોય તો ખાડા પાડવા અને પૂરાવવા. પરંતુ કામ વગર બેસવું નહીં. મતલબ વ્યક્તિએ ઉદ્યમી રહેવું જ જોઈએ. પથદર્શક, માહિતીદર્શકનાં પુસ્તકો વાંચી જીવનને આશાવાદી બનાવવું જોઈએ. કંઈ પણ ઘરગથ્થું ધંધો કરી આજીવિકા ચલાવવી જોઈએ. કોઈના ઉપર ભારૂપ ન થવું જોઈએ.

ટ્રેન પ્લેન કે સમય કોઈની રાહ જોતા નથી. પછી

એવું ન થાય કે જ્યારે આખું ખેતર ચકલીઓ ચણી ગઈ પછી લાકડી લઈ બેસવાથી શું ફાયદો? ખલીલ જિબ્રાને ઠીક જ કહ્યું છે કે આળસુ વ્યક્તિ હર મોસમનો આનંદ માણી શકતો નથી. આળસ કરવી એટલે ઈશ્વરીય આનંદથી વંચિત રહેવું. એટલે સુસ્તીને જીતવા પરમપિતા પરમાત્માએ ખાસ કહ્યું છે કે એ બાળકો ચાર વાતો પર કન્ટ્રોલ કરો અને મુખ્ય ચાર વાતો પર ધ્યાન આપો. ૧. સ્મૃતિ એટલે યાદ. તમે સર્વપ્રથમ એ યાદ રાખો કે મારે મારો સમય વ્યર્થ ગુમાવવો નથી. એ સ્મૃતિ હોવી જોઈએ કે આખા દિવસમાં મેં સમર્થ ચિંતન, મનન, કેટલું કર્યું? કેટલાને સુખ આપ્યું! દુઆ લીધી! આશીર્વાદ મેળવ્યા! વૃત્તિ ઉપર નિયંત્રણ હોય. ઘણા જન્મોના સંસ્કાર છે. વૃત્તિ અહીં તહીં ભટકવાની. પરંતુ વૃત્તિને એકાગ્ર કરવા ઈશ્વરીય જ્ઞાનની આવશ્યકતા છે. કારણ કે વૃત્તિ વડે જ વાયુમંડળ બને છે. વાયુબ્રેશન ફેલાય છે. એટલે વૃત્તિને કાબુમાં રાખવા યોગની તપસ્યાની શક્તિ જોઈએ.

પ્રવૃત્તિ - સુસ્ત લોકો પ્રવૃત્તિમાં પણ નિવૃત્ત થઈને બેસી જાય છે. પરંતુ પ્રવૃત્તિ એટલે મનને હરસમયે હરઘડી વ્યસ્ત રાખવું. ઈશ્વરીય શિક્ષા કહે છે કે કંઈ કામ ન હોય તો જિનની જેમ સીડી ઉતરો અને ચડો. પરંતુ વ્યર્થ વિચારોમાં સમય ન બગાડો એટલે સ્વયંને સારા કાર્યોમાં લગાવી દો. મન, વચન, કર્મ ને કોઈનું ભલું કરવામાં લગાવી ઘો. ભલે પુણ્ય ન પણ થાય પરંતુ પાપકર્મ તો ન થાય.

કૃતિ - તમારું આચરણ ચરિત્રવાન પવિત્ર હશે તો સર્વને આકર્ષિત કરશે. એટલે જીવનમાં રહેલી અશુદ્ધતા વિષમ વાતાવરણ, વિકારો વગેરે ઉપર કન્ટ્રોલ કરવો અને ચાર વાતો પર ધ્યાન દેવાથી સુસ્તી હટી જશે અને રુહાની મસ્તીમાં જીવન વ્યતીત થશે.

એકનામી - ઈકોનોમી બનો. મન બુદ્ધિને એક પરમાત્માની યાદમાં જોડી મનન મંથન કરવું એટલે સુસ્તી

(અનુસંધાન પેજ નં. ૩૩ પર)

નિરાશા હટાવો ખુશી લાવો

બ્ર.કુ. મધુબેન, બાંટવા

આજે સંસારમાં મનુષ્ય જીવન જીવી રહ્યો છે. પરંતુ જીવનમાં સાચી ખુશી નથી. આ જિંદગીની સફર એક બોજ બની ગઈ છે. પરંતુ વિચારો આપણને આ મનુષ્ય જીવન મળ્યું છે. શા માટે? ખુશીથી જીવન જીવવા માટે ને? પરંતુ એ સાચી ખુશીનો અનુભવ થતો નથી. તો ક્યાં ગઈ આપણી ખુશી? કોણ લઈ ગયું ખુશી? આજે આપણે કેમ ખુશ નથી તેનું કારણ શું?

(૧) નકારાત્મક દ્રષ્ટિકોણ (૨) ભૌતિકવાદી વિચારો (૩) અનિયંત્રિત ઇચ્છાઓ (૪) દિન પ્રતિદિન વધતી જતી સમસ્યાઓ (૫) પૂર્વમાં કરેલા ખોટા કાર્ય (૬) સંવેદનશીલ સ્વભાવ. આપણી ખુશીનું ગળું દબાવી દે છે. તો ખુશ રહેવા માટે સાદું જીવન અને ઉચ્ચ વિચારો મહામંત્રને જીવનમાં અપનાવીએ. વર્તમાનમાં જીવીએ. ભૂતકાળમાં નહીં. વધારે વિચારવાની આદતને સમાપ્ત કરીએ.

ખુશી એક ખજાનો છે. એક દવા પણ છે. ખુશી દરેક ઉંમરની વ્યક્તિને દરેક વર્ગની વ્યક્તિને જોઈએ છે. આજે મનુષ્ય બહાર વસ્તુઓમાં, વ્યક્તિમાં, વૈભવમાં, કલબોમાં, હોટલોમાં પર્યટનનાં સ્થળોમાં વગેરેમાં ખુશીને શોધી રહ્યો છે. વાસ્તવમાં ખુશી અંતરમનમાં છુપાયેલી છે. એ બજારમાં મળતી નથી, અગર સંતુષ્ટ રહીએ તો ખુશી ગળામાં સજેલા હાર બરાબર છે. ખુશીને ખત્મ કરવાના સો બહાના, કારણ યા અનેક વાતો હોઈ શકે છે. પરંતુ સિદ્ધિ એક આપણે ખુદ જ જવાબદાર છીએ. આપણી ખુશીને કાયમી રાખવા માટે સદા સર્વને ખુશી આપો. સર્વને ખુશ કરો તો આપણે ખુશ રહી શકીએ છીએ.

પ્રસન્નચિત્ત વ્યક્તિ ખુશીમાં રહી શકે છે. ખુશી એક એવી અનમોલ ઔષધી છે. જે આપણા જીવનને અનમોલ બનાવે છે. પ્રસન્નચિત્ત વ્યક્તિ સર્વને પ્રિય લાગે છે. એનો સ્વભાવ ખૂબ જ સરલ અને નમ્ર રહે છે. જેને કારણે

બધા જ એની સાથે હળી મળીને ચાલે છે. અને બધાનો સહયોગ સહજ મળી જાય છે. પ્રસન્નચિત્ત વ્યક્તિને ગમે તેવી મોટી પરિસ્થિતિ પણ હલકી લાગે છે.

ખુશ રહીએ તો હર ઘડી ઉત્સવ છે.

ખુશ રહેવાથી આપણું વ્યક્તિત્વ ખીલી ઉઠે છે. દુઃખ રૂપ સ્થિતિ કુરુપતાને નોતરે છે. ખુશી આપણા ચહેરાને આકર્ષક બનાવે છે. ખુશીથી જીવનની હર પળ ઉત્સવ બને છે. ખુશી આપણા ચહેરાનો શ્રંગાર છે. ખુશીનો ખોરાક સંપૂર્ણ સ્વાસ્થ્યનો આધાર છે. ખુશી એક એવી ખુશ્બુ છે. જે સહજ બીજાને પોતાની તરફ આકર્ષિત કરે છે. સદા ખુશ રહેવા માટે એક તો ત્યાગ વૃત્તિ અને દેવાની ભાવના હોય, દેતી વખતે આપણી નજર લેવામાં ન જાયે.

ચાદ રાખીએ જાન જાયે ખુશી ન જાય

કહે છે ખુશી છે તો જીવન છે. ખુશી નથી તો જીવન નથી

આજની પરિસ્થિતિ જોઈએ તો સૌથી વધારે ખુશ નાના બાળકો રહે છે. ૪૦ વખત દિવસમાં હસે છે. ૧૫ વખત ચુવાનો હસે છે. અને વૃદ્ધ લોકોએ હસવાનું છોડી દીધું છે. કારણ ખુશી નથી, એક નિયમ છે કે એક તાળાને ખોલવું હોય તો ચાવીને જમણી સાઈડ તરફ ધૂમાવો તો તાળું ખૂલે, ડાબી સાઈડ ચાવી ધૂમાવો તો તાળું બંધ થઈ જશે. ખૂલશે નહીં. ખરેખર વિચારીએ તો મનુષ્યનું જીવન અમૂલ્ય છે. અને અમૂલ્ય જીવનનો આધાર સાચી ખુશી છે. અને સાચી ખુશીઓનું તાળું ખોલવું હોય તો જમણી સાઈડ અર્થાત પોઝીટીવ વિચારો જેના દ્વારા તેની ગુરુ ચાવી મળી જાય તો આપણા જીવનમાં અવશ્ય ખુશી આવી શકે છે.

જુઓ ભગવાનનો આપણા ઉપર કેટલો ઉપકાર છે. આપણને ભગવાને શું નથી આપ્યું રહેવા માટે ઘર, પહેરવા માટે સુંદર-સુંદર કપડાં, ભોજન માટે વેરાચટી

અન્ન, ફળફુલ, હરવા ફરવા માટે અનેક સાધન, અનેક સ્થળો, કુદરતી સૌંદર્ય, પહાડો, નદી, નાળા પ્રકૃતિના પાંચ તત્ત્વો આપણી સતત સેવામાં છે. ખરેખર આ બધું વિચારીએ તો પણ ખુશી થાય. ભગવાને આપણને આ ધરતી ઉપર મોકલ્યા અને સાથે-સાથે બધી જ સુવિધાઓ પણ આપણા માટે રાખી છે. જેની કોઈ કમી નથી.

હસતા હસતા જિંદગીની પળો વીતી જાય અને રોતા રોતા એક દિવસ પણ વર્ષ બરાબર લાગે છે. જે મનુષ્યના ચહેરા પર ખુશી નથી એ જીવતા મુડદા જેવો છે. હર્ષિતમુખ ગુલાબના ફુલ જેવો ચહેરો જે સર્વેને આકર્ષિત કરે છે. જેમ ગુલાબનું ફુલ કાંટાની ઝાડીમાં ખીલવા છતાં સુગંધ અને આકર્ષક રૂપ, રંગ, જોઈને આપણું મોઢું પણ ખીલી જાય છે. તો આપણે કુલોની જેમ હસતા રહીએ.

જો વ્યક્તિ પોતે ખુશ હોય તેને આખું જગત ખુશ દેખાય. આપણે ઘરે કોઈ આવે તેમનું હસીને હસતા મુખે સ્વાગત કરીએ, જેથી એમ ન લાગે કે અમો અહીં ક્યાંથી આવ્યા. ખુશી આપવાથી ખુશી મળે, દુઃખ આપવાથી દુઃખ મળે છે. જે આપશો તે જ આપણને મળશે. એ એક નિયમ છે.

જે મનુષ્ય સાક્ષી દ્રષ્ટા બનીને ચાલે છે. તે હર હાલમાં ખુશ રહી શકે છે. હર હાલમાં ખુશ રહેવા માટે એ સમજવું જરૂરી છે કે આ સૃષ્ટિ એક નાટક શાળા છે. જેમાં આપણે એક પાર્ટદારી છીએ. પાર્ટદારી બની પાર્ટ ભજવવા માટે આવ્યા છીએ. જેમ નાટકમાં સુખ દુઃખ, હાર જીત નિંદા, સ્તુતિનો પાર્ટ હોય તો જ નાટક જોવાની મજા આવે એ જ રીતે આ દુનિયા પણ એક નાટક છે. જેમાં સુખ, દુઃખ, હાર, જીત માન-અપમાન, આ બધું તો આપણી સામે આવવાનું જ છે. અને દરેક આત્માનો પાર્ટ અલગ અલગ છે. એક સરખો નથી, દરેક પોત પોતાનો પાર્ટ ભજવે છે. કોઈ રોતા હોય તો કોઈ હસતા હોય, કોઈ પાગલ હોય તો કોઈ ગાતા હોય, કોઈ ખોટું કરે તો કોઈ સાચું કરે, દરેકનો પાર્ટ પોતાનો, જેને આપણે સાક્ષી દ્રષ્ટા બનીને જોઈએ તો ખુશ રહી શકીએ.

બધાની દુઆઓ લઈએ તો ખુશી મળે છે.

લૌકિક પરિવારમાં એક બીજાના મદદગાર બનીને રહીએ. દુઃખ યા સંકટના સમયે મદદરૂપ થઈએ, કોઈ બીમાર યા વૃદ્ધ મા-બાપની સેવા કરવાથી આશીર્વાદ મળે છે. દુઆ મળે. દુઆ દવાનું કામ કરે છે.

વૈષ્ણવજન તો તેને રે કહીએ જે પીડ પરાઈ જાણે રે, પર દુઃખે ઉપકાર કરે તોયે મન અભિમાન ન આણે રે.

અપકારી પર ઉપકાર કરીએ. બીજાનું ભલું કરવાથી દુઆઓ મળે છે. સેવા કરવાથી દુઆ મળે ખુશી મળે છે. નેક કામ કરવાથી હમેશા આપણી ખુશી ટકી રહે છે. વર્તમાન શ્રેષ્ઠ કર્મ કરીએ તો ખુશ રહી શકીએ છીએ.

જે કાંઈ મારી પાસે છે. એ સર્વ ઈશ્વરની દીઘેલ થાપણ છે. આમાં મારું કાંઈ જ નથી. આખું સમજીએ તો ખુશ રહી શકીએ છીએ. દરેક મનુષ્ય પોતાના ભાગ્યનું જ ખાચ છે. મને જે મળ્યું છે. તે મારા ભાગ્યનું છે. આપણા જીવનની તુલના બીજા સાથે ન કરીએ. બીજાના વિચારો કરવાથી ખુશી જતી રહે છે. આપણે કોઈની ઈર્ષા ન કરીએ તો ખુશ રહી શકીએ છીએ. તો આવો આપણે પ્રતિજ્ઞા કરીએ કે હું હર હાલમાં ખુશ રહીશ. સર્વને હું મારા મન-વાણી-કર્મથી ચહેરાથી ચલનથી ખુશી આપીશ.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

ચિંતનિકા

ભલે પ્રકૃતિ દ્વારા, ભલે લૌકિક સંબંધ દ્વારા, ભલે દૈવી પરિવાર દ્વારા કોઈપણ પરીક્ષા આવે યા કોઈ પણ પરિસ્થિતિ આવે એમાં અચલ-અડોલ રહેવા માટે હિંમતવાન બનો. પરીક્ષાઓ તો ઘણી આવવાની છે. પેપર તો આવવાના જ છે. જેમ જેમ અંતિમ ફાઈનલ રીઝલ્ટનો સમય સમીપ આવી રહ્યો છે તેમ સમયે સમયે પ્રેક્ટિકલ પેપર આવશે. એમાં પાસ થવા માટે હિંમતવાન બનો. કદી હતાશ-નિરાશ થશો નહીં.

શિક્ષણની ક્ષિતિજે- મૂલ્યોથી માનવ મૂલ્યવાન બને છે.

બી.કે. ડૉ. હરીશ શુક્લ, સુખશાંતિભવન, અમદાવાદ.

સંસારમાં માનવ જ એક એવું પ્રાણી છે જે પોતાના જીવનનું લક્ષ્ય અને એને પ્રાપ્ત કરવાની સાચી દિશા શોધી શકે છે. ભારતીય સંસ્કૃતિ - વિશેષ રૂપે અહીંની દૈવી સંસ્કૃતિએ જ કરવા યોગ્ય અને નહીં કરવા યોગ્યનો વિવેક માનવમાં જગાડ્યો અને એમાં દિવ્યગુણોનો વિકાસ થયો. આ દેવ સંસ્કૃતિ અને સભ્યતા વિશ્વની પ્રાચીનતમ સંસ્કૃતિ છે. દૈવી સભ્યતા અને સંસ્કારોનો સૂર્ય સૌ પ્રથમ ભારતમાં જ ઉદિત થયો. માનવ મૂલ્યોનું નિર્ધારણ અને વિકાસ પણ સૌથી પહેલાં અહીં થયો. મૂલ્યોથી જ માનવ દેવસમાન મૂલ્યવાન બને છે. આ સત્યને સૌથી પહેલું ભારતે સમજ્યું અને વિશ્વને તેણે સમજાવ્યું.

જે આપણા જીવનમાં ઉપયોગી હોય, સુખ, પરમ આનંદની સર્જક હોય, પરમ અભ્યુદય અને માનવ માટે કલ્યાણની પ્રાપ્તિ માટે નિમિત્ત હોય, વાસ્તવમાં તે જ વસ્તુ મૂલ્યવાન છે. ભૌતિક, માનસિક, સામાજિક અને આધ્યાત્મિક મૂલ્યોનો સંપન્નતાપૂર્ણ સમન્વય જ માનવજીવનની સાર્થકતા અને પૂર્ણતા છે. આજે એકવીસમી સદીમાં સ્વર્ણિમ ભારતના ઉદયની આધારશિલા આ મૂલ્યવાન જીવન બની શકે છે. આજે મૂલ્યો સિવાય માનવની પાસે સર્વ કંઈ છે પરંતુ મૂલ્ય નથી, તેથી માનવતા નથી, ચરિત્ર નથી, માનવનું ગૌરવ અને સન્માન નથી. આજે ધરતી ઉપર સાચા માનવની શોધ માટે આંખો ઝંખે છે.

હજારો સાલ સે હૈ આદમી કી વજૂદ,

નિગાહ અબ ભી તરસતી હૈ આદમી કે લિએ.

કોઈ પણ દેશ જનબળ અને ધનબળથી જ મહાન નથી બનતો. એના માટે તો ચરિત્ર બળ, મૂલ્યોની અસીમશક્તિ જ જરૂરી છે. માનવચરિત્રને સમજાવનારાં મૂલ્ય જ એને શ્રેષ્ઠ વિચાર અને આચરણ દ્વારા ઉન્નતિના શિખરે પહોંચાડી દે છે. એટલે મૂલ્યોથી સંપન્ન ચરિત્રને શ્રેષ્ઠ શ્રંગાર, તાજ અને પ્રતિષ્ઠા સમજાવામાં આવે છે.

ચરિત્રહીન માનવ જીવનમાં સર્વસ્વ ગુમાવી દે છે. તે દરિદ્ર, મૂલ્યહીન છે. આજ ધનને સર્વકાંઈ સમજવામાં આવે છે. ધન ગયું તો સર્વસ્વ ગયું. ધનથી જ સત્તા છે, ઉન્નતિ છે, ન્યાય છે, સર્વસ્વ છે. પરંતુ ધન જ સર્વસ્વ નથી. ધન તો પડછાયાની સમાન છે. મનુષ્ય કદી પડછાયાને પકડી શક્યો નથી. મૂલ્યવાન પ્રકાશ તો પાછળ છે. તે તો તેનો પડછાયો છે. પણ એ મૂલ્યવાનને પાછળ ફરીને જોવાની કુરસદ નથી. એની દોડ તો આગળ જ આગળ પડછાયા રૂપી ધનને મેળવવાની છે. લોભની ભૂલભૂલામણીમાં એક દિવસ તે ડૂબી જાય છે. એટલે કહેવામાં આવ્યું છે. લોભી નર સદા કંગાલ. તે મનથી, ચરિત્રથી કંગાલ છે. તે કદી વૃષ્ટિ, શાંતિનો અનુભવ કરી શકતો નથી. એટલા માટે કહેવામાં આવ્યું છે સંતોષી નર સદા સુખી. સંતુષ્ટ જીવન જ સર્વોત્તમ મૂલ્યવાન જીવન છે.

માનવ માનવ છે એની બુદ્ધિથી, વિવેકથી. તેથી તેના અંતરાત્મામાંથી અવાજ આવે છે. આપણે પરસ્પર એક ધર્મને પ્રેમથી શાંતિથી રહીએ. લર્નિંગ ટુ લીવ ટુગેઠર, લર્નિંગ ટુ લીવ ઈથ અધર. આ પ્રેમ, સન્માન, એક બીજાને સમજીને નજીક આવવાનું જ્ઞાન આપણી અંદર જ છે. પણ બહારની છાયા - પ્રભાવ પણ ઓછો શક્તિશાળી નથી. આપણે એના પ્રભાવમાં આવી જઈએ છીએ. માનવની મુખ્યત્વે ત્રણ પ્રકારની વૃત્તિઓ હોય છે.

(૧) મારું તે મારું, તારું તે તારું - સાધારણ માનવ

(૨) મારું તે મારું, તારું પણ મારું - આસુરીવૃત્તિ

(૩) મારું પણ તારું, તારું પણ તારું - દૈવીવૃત્તિ

આજનો માનવ તો સાધારણ માનવ પણ નથી રહ્યો. એનામાં તો આસુરી વૃત્તિઓ દેખાઈ રહી છે. એનો વિવેક નષ્ટ થઈ ગયો છે. એક વાર્તા દ્વારા તેને સ્પષ્ટ કરીશું.

ઈન્દ્રએ અસુરો અને દેવતાઓને અલગ અલગ ભોજન માટે બોલાવ્યા. અનેક પ્રકારનાં પકવાન

બનાવવામાં આવ્યાં. પણ શરત એ હતી કે કોણી વાળ્યા વિના આપ સૌ પ્રેમથી ભોજન કરો. હવે હાથ વાળ્યા વિના તે મોંઢામાં કઈ રીતે જાય? દાનવોએ ભોજન હાથમાં લઈને ઉછાળ્યું અને તેને મોંઢામાં લેવા ઘડ્ઠામુઠ્ઠી કરી. બધું ભોજન પગ નીચે કચડાઈ ગયું. વ્યર્થ ગયું. એમનું પેટ ભરાયું નહીં.

આ બાજુ દેવતાઓનો વિવેક જાગૃત હતો. એમણે વિચાર્યું હાથ વાળ્યા વિના સ્વયં તો ખાઈ ના શકીએ પણ પડોસીને તો જરૂર ખવડાવી શકીએ. એમણે પ્રેમથી એકબીજાને ખવડાવ્યું. પ્રેમ અને સહયોગથી સૌનું પેટ શાંતિ અને સંતોષથી ભરાયું. હવે વિચારો આ વિચાર અસુરોને કેમ ના આવ્યો? આ વાર્તા વિદેશોમાં પોતાના અલગ સાંસ્કૃતિક પરિવેશમાં પોતાની ભાષામાં પણ આવી છે. આપે જોયું કે મૂલ્ય દેવતાઓ માટે નૈસર્ગિક શ્રંગાર છે. તો ત્યાં પ્રેમ છે, સહયોગ છે, શાંતિ, સુવ્યવસ્થા, સંતોષ તથા તૃપ્તિનું સુખ છે. બીજી બાજુ દાનવોની વિવેકહીનતા અને દેહ અભિમાનને કારણે પરસ્પર સ્પર્ધા છે. દુઃખ છે, અસહયોગ છે, અશાંતિ છે, અવ્યવસ્થા છે, અસંતોષ અને અતૃપ્તિનો અનુભવ છે. મૂલ્યોની ધારણાથી જ અસુર માનવ તથા માનવથી પણ ઉપર ઉઠીને દેવતા બની શકીએ છીએ. દેવત્વની ઊંચાઈ સુધી લઈ જનારાં આ મૂલ્યોની ધારણા કઈ રીતે થાય? આ એક વિચારણીય પ્રશ્ન છે.

આત્મા અને શરીરના સમન્વયનું નામ જ માનવ છે. તેથી માનવના કેટલા ધર્મ આત્મા સાથે સંબંધિત છે, તો કેટલાક શરીર સાથે, આત્માનો મૂળ ધર્મ છે વિવેક સંમત જ્ઞાન. જીવન મૂલ્યોમાં બાહ્ય કરતાં આંતરિક ભાવનું વિશેષ મહત્ત્વ છે. દેહની તુલનામાં આત્મા વધારે મહત્ત્વપૂર્ણ છે. માનવનું વ્યક્તિત્વ અનેક ખંડોમાં વિભાજિત છે. એનો આત્મા જ એને વ્યક્તિત્વની તુચ્છ સીમાઓથી ઊંચે લઈ જાય છે. આ પ્રકૃતિ અનેકતામાં એકતાનું દર્શન કરાવે છે. ભારતીય મનીષીઓ આ એકતાનો આધાર આધ્યાત્મિકતાને ગણે છે. ભારતીય એકાત્મવાદની પ્રતિષ્ઠાનો આજ આધાર છે. મૂલ્યોનો

સ્ત્રોત જ આ આધ્યાત્મિકતા છે. એનો સંકેત માનવની જ અનેક ઉક્તિઓમાં પણ મળી જાય છે.

**કહાં તેરી મંકિલ કહાં તેરા ઠિકાના,
ઈન્સાન બતા દે, કહાં તુજે હૈ જાના.**

આજે માનવની પાસે દુનિયાભરનું જ્ઞાન છે. પણ સ્વયંનું જ્ઞાન નથી. કહેવાય છે ‘આજ અંધેરે મેં હૈ ઈન્સાન’. અંધારું આ અજ્ઞાન છે. અભિમાન, અહંકાર પણ અજ્ઞાન છે. લઘુતાની ભાવના પણ અજ્ઞાન છે. દરેક આત્મામાં કોઈને કોઈ વિશેષતા છે. જેનાથી એનામાં મહાનતા આવે છે. શરીરની શક્તિથી ઊંચે જવું અને આત્મિકદ્રષ્ટિ અપનાવવી એ જ શ્રેષ્ઠતા છે. મસ્તકની સ્મૃતિ શરીરની શક્તિ છે. એનાથી પણ ઉપર આત્માની સ્મૃતિ શ્રેષ્ઠતા - દિવ્યતા તરફ લઈ જાય છે.

મૃત્યુથી અમરત્વ તરફ લઈ જનારી વિદ્યા - જ્ઞાન અધ્યાત્મ છે. મૃત્યુ શરીરનું થાય છે, આત્મા અમર છે. આ બંનેમાંથી બનેલા માનવ જીવનમાં આવું કોઈ લક્ષ્ય નથી તો એનું કોઈ મૂલ્ય નથી. સ્વયંનું, સમાજ અને વિશ્વનું ભલું કરવું એ જ મૂલ્ય છે. જ્ઞાન ઘણું છે પણ જો એ સમયે કામમાં ના આવે, તો તે શા કામનું? કયા સમયે આપણે શું કરવું છે? એ જ્ઞાન જ મૂલ્ય છે. કપરી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવો એ એની સ્મૃતિ જ પ્રકાશ છે. એનો જીવનમાં તરત જ ઉપયોગ કરવો એ અમૃત છે.

કહેવામાં આવ્યું છે કે ‘સા વિદ્યાયા વિમુક્તયે’ કોનાથી મુક્તિ? નકારાત્મકતાથી મુક્તિ, વ્યર્થથી મુક્તિ. તનાવ અને વ્યર્થ કર્મ ચિંતન પણ નકારાત્મક છે. રોગ શોક અને દરિદ્રતાથી મુક્તિ અપાવી આંતરિક ખુશીનો ખજાનો ખોલી દે અને પરમાત્મા સાથે અંતરંગ મિલન કરાવી દે એવી વિદ્યા જ આધ્યાત્મિકતા છે. સત્યનો પરિચય કરાવનારી વિદ્યા જ મૂલ્ય શિક્ષણ છે. આ સ્વયંના મૂલ્યોનું જ્ઞાન છે. આત્મા ચૈતન્ય, શાશ્વત અને સત્ય છે. એના સાત ગુણોનું દર્શન થઈ જાય. હું કોણ? નો કોયડો ઉકેલી શકાય તો ગુણોના મૂલ્યોનો પ્રાદુર્ભાવ થાય છે અને માનવની ઈચ્છાશક્તિ બળવાન બની જાય છે અને તે આનંદથી દેવ માનવ બની જાય છે. જીવન મૂલ્યવાન

બની જાય છે. આત્માના સાત ગુણ જ્ઞાન, શક્તિ, સુખ, પવિત્રતા, પ્રેમ, શાંતિ અને આનંદ. આ મારી આંતરિક શક્તિઓ છે. આજ મારી સાચી ઓળખાણ છે.

જ્યારે આપણે ઓમ શાંતિ કહીએ છીએ તો પોતાની શાંત સ્વરૂપસ્થિતિ અંદરથી પ્રગટ થાય છે. શાંતિ પણ એક શક્તિ બની જાય છે. પૂછીએ કે શાંતિ કેટલી દૂર છે? હું કહું, હું અશાંત છું તો શાંતિનો પણ કોઈ અનુભવ થતો નથી. એક બીજાના ગુણોને મૂલ્યોને જોતાં પ્રેમ જન્મે છે, એક સમરસતા આવે છે. ઈર્ષ્યા, ઘૃણા, અભિમાન, ક્રોધવશ જો કોઈને મૂર્ખ કહ્યા તો કોઈ આપને મહામૂર્ખ કહેશે. આપણે શેર (વજનનું માપ) તો તે સવાશેર બની જાય છે. ઝગડા વૈમનસ્યથી વાતાવરણ દૂષિત બની જશે. જેનાં પ્રકંપન બીજાઓને પણ પ્રભાવિત કરશે.

એક પ્રસંગથી વાત વધારે સ્પષ્ટ થશે. બે સાચકલ સવારો એક ગલીના વળાંકમાં અથડાઈ પડ્યા. એકે કહ્યું અરે આંધળા જોતો નથી? બીજાએ જવાબ આપ્યો, તારો બાપ આંધળો. તને દેખાયું નહીં. વાત વધી ગઈ. લડવા લાગ્યા જેથી હાથ પગમાં બન્નેને વાગ્યું. પોલીસ આવી અને સજા થઈ. અન્ય એવા જ વળાંક પર બે સાચકલ સવારો અથડાયા. બંને ઘૂળમાં પડી ગયા. એક ઘૂળમાંથી બેઠો થયો અને કહ્યું માફ કરજો ભાઈ. ભૂલ મારી હતી. આપને તકલીફ પડી હશે, દિલગીર છું. આ વાત બીજા સાચકલસવારને સ્પર્શી ગઈ. એણે ઊભા થઈને કહ્યું, ના, ના. ભૂલ તો મારી જ હતી. આપ માફ કરશો, આપને કોઈ ઘા તો પડ્યો નથી ને? બંને એકબીજાને ભેટીને છૂટા પડ્યા.

આપ સમજી શકો છો કે આ બંને વ્યવહારોથી આદર્શ સારો વ્યવહાર કયો છે? મૂલ્ય ક્યાં છે? પરસ્પર લડો તો હાર તો નક્કી છે. મૂલ્ય આપણું સંરક્ષણ છે. જીવન સફળતા છે. એટલા માટે કહેવામાં આવ્યું છે મૂલ્યોએ જીવનનો ખજાનો છે. મૂલ્ય જીવનને અમૂલ્ય બનાવે છે. આપણે આપણાં મૂલ્યોને ઓળખીને એને આત્મસાત્ કરવાનાં છે. આપણે હાસ્ય, પ્રસન્નતાને કદી ખોવાનાં નથી. શાંતિ, સુખ આપીને ચહેરો સર્વને

ઉમંગમાં લાવી દે છે. પ્રેમપૂર્ણ દ્રષ્ટિ, મીઠી વાણી સર્વ પ્રત્યે શુભભાવના, તંદુરસ્ત સ્પર્ધા અને કાર્યમાં કુશળતા જેવા મૂલ્યોને જીવનનો એક ભાગ બનાવો. તેની કમાલનો અનુભવ કરીએ. શાંતિ નથી તો ગુસ્સો આવે છે. પ્રકાશનો અભાવ છે, તો અંધકાર છે. પ્રકાશ અને અંધકાર સાથે રહી શકતા નથી. એ રીતે સંતોષ નથી તો લોભ ઈર્ષ્યા છે. સ્વમાન નથી તો અહંભાવ છે. આત્માનું જ્ઞાન નથી તો ભય છે. પ્રેમ નથી તો ઘૃણા છે. અભય નથી તો ચિંતા છે. તેથી આપણા પોતાના જ સ્વધર્મ મૂલ્યજીવનથી જ મૂલ્યવાન બની શકીએ છીએ.

આજ સાચી આધ્યાત્મિકતા છે. પણ ઘણા દુઃખની વાત છે કે આધ્યાત્મિકતાને ધર્મની સાથે જોડી દેવામાં આવી છે. તેથી આજે સૌથી મોટો પ્રશ્ન છે કે ધર્મ અને આધ્યાત્મિકતાને વ્યવહારિકરૂપ કઈ રીતે આપી શકાય. વાસ્તવમાં સાંપ્રદાયિકતા એ ધર્મ નથી. ધાર્મિકતા માટે પહેલી શરત એ છે કે ધર્મ સંપ્રદાયોથી મુક્તિ મેળવે. જે ધર્મ માનવને માનવ સાથે જોડે તે પરમાત્માને કઈ રીતે છોડી શકે? ધર્મ અનેક નથી, એક છે. અને તે છે જીવન મૂલ્યોની ધારણા અને જીવનનું પરિવર્તન.

સત્ય, અહિંસા, પવિત્રતા, ઈર્ષ્ય, પ્રેમ અને સહનશીલતા આદિ દિવ્યગુણોની ધારણા માટે કોઈ વિશેષધર્મની જરૂર નથી. નિશ્ચયાત્મક જ્ઞાનની જરૂર છે. જેનું સૂત્ર છે.

(૧) શરીર અને આત્માની ભિન્નતા

(૨) આત્માના સાચા પિતા પરમાત્મા

(૩) સૃષ્ટિ એક નાટક છે.

(૪) સ્વ-સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરાવનાર એક માત્ર સાધન રાજયોગ છે.

આ છે અસાંપ્રદાયિક વિશુદ્ધ આધ્યાત્મિકતા. જેને વાસ્તવિક સત્યધર્મ કહો વા માનવધર્મ. એનાથી મનુષ્યની આંતરિક દિવ્યશક્તિઓનો પણ અનુભવ થાય છે. માનવમાં આધ્યાત્મિક ગુણો - મૂલ્યોનાં ફૂલ પણ ખિલવા લાગ્યાં છે. કોઈ પણ ધર્મ અને અધ્યાત્મને

(અનુસંધાન પેજ નં. ૧૩ પર)

યુવાવિભાગ - યુવાનોમાં દ્રઢ સંકલ્પની જરૂરિયાત

બ્ર.કુ. ઉમેશ, સુરત

વિચાર એ જીવનનું કેન્દ્ર છે. સૌ કોઈ વિચારે છે, પરંતુ વિચારવાની ઢબ સૌની અલગ અલગ હોય છે. આપણે એક જ દુનિયામાં રહીએ છીએ, છતાં વિચાર-પ્રક્રિયાઓના ભેદને કારણે એકમેકથી ભિન્ન છીએ. આપણા સુખ, દુઃખ, સફળતા, નિષ્ફળતા, ખુશી, નારાજી, ઉન્નતિ, અવનતિ આ તમામ આપણા વિચારનું પરિણામ છે અને એ બધા પર આપણા વિચારોનો પ્રભાવ પડે છે. ઘણાં ખૂબ સારું સારું વિચારે છે, પરંતુ એમના વિચારોને પોતાની કર્તૃત્વ-શક્તિથી ઓપ નથી આપતાં, કાર્યમાં ન પ્રયોજાવાને કારણે સારા વિચારો વંધ્ય રહી જાય છે. વિચારો કર્મમાં ત્યારે પરિણમે જ્યારે તેમાં દ્રઢતા ભળે.

આપણા ભવિષ્યનું નિર્માણ એક વિચારથી થાય છે. સંકલ્પ એ મનુષ્યની અમૂલ્ય સંપત્તિ છે. મહાન કવિ ગેટેએ કહ્યું છે કે આપણે આપણા મનની શક્તિનો પૂરેપૂરો લાભ લેતાં નથી. એક સંકલ્પ શું શું કરી શકે છે? અને એમાં પણ જ્યારે દ્રઢતા ભળે ત્યારે? સંકલ્પો વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વનું દ્વાર છે. સંકલ્પો દ્વારા મનુષ્યની ખૂબીઓ અને ખામીઓ જણાઈ આવે છે. સંકલ્પોની અસર ચહેરા ઉપર પણ થાય છે. ચહેરા પરથી વ્યક્તિની લાક્ષણિકતા પ્રગટ થાય છે. સંકલ્પ આટલા શક્તિશાળી છે. એમાં જો દ્રઢતા ભળે તો તેનો પ્રભાવ અનેકગણો વધી જાય છે.

કોઈ સંકલ્પને કાર્યમાં પ્રયોજવામાં આવે તો એ કાર્યમાં સફળતા મળે જ એવી આશા અસ્થાને નથી. સફળતા માટે સંકલ્પની દ્રઢતા એ પ્રથમ આવશ્યકતા છે. યુવાનોને નિષ્ફળ જવું ન પાલવે. કોઈક કાર્ય કરવાના પ્રારંભે જ તેની સફળતા અંગે ઢીલા ઢીલા વિચાર હશે તો સફળતા નહીં જ મળે. તમે વિચારશો કે અમુક બાબત મારાથી થશે નહીં, તો તમે તે બાબત કદાપિ નહીં કરી શકો. દ્રઢતા નકારાત્મક પણ હોઈ શકે છે. તમારા વિચારો પર તમારો કાબૂ હોવાની સાથે એમાં હકારાત્મક દ્રઢતા ભળતાં કાર્યમાં સફળતા મળશે. વિચારોનો સંપૂર્ણ પ્રવાહ આદર્શ તરફ જ પ્રવાહિત થવો જોઈએ, એનાથી ઊંઘી દિશામાં નહીં.

વિદ્યુત બલ્બના શોધક થોમસ આલ્વા એડિસન સંકલ્પની દ્રઢતાનું જ્વલંત અદ્વિતીય ઉદાહરણ છે. વીજળીની શક્તિથી પ્રકાશિત થઈ ઊઠે એવો તાર શોધવાના હજારો પ્રયત્નો તેઓ કરતા રહ્યા. કહે છે કે દસ હજાર વખત તાર બળીને રાખ થઈ જવા છતાં તેમણે દ્રઢતા ન છોડી, પુરુષાર્થ જાળવી રાખ્યો. આટલી દ્રઢતા ખરેખર અદ્ભુત ગણાય અને તેથી જ તો એડિસનના નામે સૌથી વધુ શોધોની સિદ્ધિ બોલે છે.

મનુષ્ય પાસે વિચારશક્તિ છે. મનુષ્યના જેવા અને જેટલા વિચાર અન્ય પ્રાણીઓ નથી કરી શકતાં. આથી જ મનુષ્યે પોતાના વિચારોને બને એટલા ઉચ્ચ અને શુદ્ધ રાખવા જોઈએ. દરેક મનુષ્યમાં પૂર્ણ અને આદર્શ જીવન જીવવાની સામગ્રી પડેલી હોય છે. તેને ઢંઢોળવાની જરૂર છે. આ કામ મુશ્કેલ છે પણ અશક્ય નથી.

યુવાકાળ એ જિંદગીનો સુવર્ણકાળ છે. આ સુવર્ણકાળ દ્રઢ સંકલ્પથી દીપી ઉઠે છે. દ્રઢતાનો ચમત્કાર યુવાનને સફળ બનાવે છે. દ્રઢતા વિના આત્મવિશ્વાસ આવતો નથી. અને આત્મવિશ્વાસ વિના માનવી પશુ સમ જીવન જીવી જાય છે. જીવનમાં યુવાનોનો જે ફાયદો લેવો જોઈએ એ લેવા માટે સંકલ્પમાં દ્રઢતા જરૂરી છે. યુવાવસ્થા દરમિયાન કામ કરવાની શક્તિ હોય છે. એ શક્તિના સહારે મનુષ્ય ખૂબ આગળ વધી શકે પરંતુ એ શક્તિના સર્વઉપયોગ માટે દ્રઢતા અને આત્મવિશ્વાસ જરૂરી છે. આત્મવિશ્વાસ મનુષ્યને કોઈ પણ કામ કરવા માટે સમર્થ બનાવી શકે છે. આત્મવિશ્વાસનો અભાવ મનુષ્યને સફળતાથી દૂર રાખે છે. ઘણા મનુષ્યો સારું કામ કરવાનો સંકલ્પ કરે છે. પરંતુ સમય જતાં એ સંકલ્પમાંથી ડગી જાય છે. યાદ રહે કે સંકલ્પ જેટલો દ્રઢ હશે એટલો એ પ્રભાવશાળી બનશે. ઘણાના સંકલ્પ વાતકૂક જેવા હોય છે. વાતકૂક એટલે પવનની દિશા બતાવતું સાધન. આ સાધનમાંના કૂકડાની જેમ તેમનું મન, તેમનો સંકલ્પ, તેમનો નિર્ણય બદલાયા કરે છે. આને માનસિક બીમારી

જ કહી શકાય. આપણે આપણા નિશ્ચયને વળગી રહેવું જોઈએ, એને માટે મહેનત કરવી પડશે. નિશ્ચયને વળગી રહેવાનું સહેલું નથી. નિશ્ચયને વળગી રહેનાર મહાન બન્યા છે, માનસિક દ્રઢતા જ રસ્તે આપતી મુશ્કેલીઓને મારી હઠાવે છે. સારા વિચારના અમલમાં આગેકૂચ જ કરવાની હોય, પીછેહઠ નહીં.

યુવાનોએ હમેશાં આશાવાદી જ હોવું જોઈએ, પરંતુ પરિસ્થિતિઓ અને સંજોગોને આધીન ઘણા યુવાનો નિરાશાવાદી બની જાય છે. પોતાની સફળતા અંગે પણ તેઓને શંકા હોય છે. તેઓને પોતાનામાં જ વિશ્વાસ નથી હોતો, જેમનામાં આત્મવિશ્વાસ ન હોય એમને પોતાનું ભાવિ અંધકારમય લાગે છે. પોતાનાથી કશું ય થઈ શકવાનું નથી, એવું માનવાને બદલે પોતાની શક્તિમાં વિશ્વાસ રાખી ચોક્કસ લક્ષ્ય નજર સામે રાખી હકારાત્મક પુરુષાર્થ આદરવાનું દ્રઢ મનોબળ કેળવે તો સફળતા એમનાં ચરણ ચૂમે છે. ઘણીવાર પડકારસમ આકસ્મિક સંજોગો પણ જીવનનો માર્ગ રૂંધે છે. ધીરજ, હિંમત, સ્વસ્થતા અને દ્રઢતાથી તમામ અવરોધો પાર કરી શકાય છે. માર્ગમાં આફતો તો આપતી રહે છે, પરંતુ આત્મવિશ્વાસ કેળવ્યો હોય તો આફતો સમયે ટકી શકાય છે. આત્મવિશ્વાસ તો જ બળવત્તર બને જો દ્રઢ સંકલ્પ કરવામાં આવે. મુશ્કેલીઓ ભલે આપતી, એ મુશ્કેલીઓ હું દૂર કરીશ જ આ વિચાર કોઈ સામાન્ય વિચાર નથી, આ દ્રઢ સંકલ્પ છે. દ્રઢ સંકલ્પવાળી વ્યક્તિને કોઈ રોકી શકતું નથી. જેમ મુશ્કેલી આવે છે, તેમ એમનું સામર્થ્ય વધતું જાય છે. પરંતુ એક સાવધાની તો રાખવી જ રહી, આવી દ્રઢતા સારા કર્તવ્ય માટે જ હોવી જોઈએ. એમ તો ઇતિહાસમાં નાપાક ઇરાદાવાળી દ્રઢતાનાં પણ દ્રષ્ટાંતો મોજૂદ છે. જ્યાં લોખંડી સંકલ્પ હોય ત્યાં આપોઆપ આત્મવિશ્વાસ આવે જ. આત્મવિશ્વાસવાળી વ્યક્તિ જવાબદારી ઉઠાવવાથી ભાગતી નથી, આત્મવિશ્વાસ આગળ પરાજય પણ હાર પામે છે. નિષ્ફળતા તો આવે, પૂરી દ્રઢતાથી આપણે ઘડી ઘડી મનમાં એવો વિચાર લાવવો જોઈએ કે આ કામ તો હું જરૂર કરીશ. એમાં જરૂર સફળ થઈશ. હું જ્યાં સુધી આ કામ પૂરું ન કરું ત્યાં સુધી

પીછેહઠ નહીં કરું. આવી દ્રઢતાથી શું ન કરી શકાય? દ્રઢ સંકલ્પ દ્વારા જ માનવી મોટામાં મોટા કાર્યો કરી શકે છે. સંકલ્પમાં દ્રઢતા આવે એટલે વ્યક્તિમાં શક્તિ અને ઉત્સાહનો સંચાર થાય છે અને શંકા-કુશંકાને તે જડમૂળથી ઉખાડીને ફેંકી દે છે. ધારેલું નિશાન પાડવા માટે માત્ર સંકલ્પ કરવાથી ન ચાલે. સંકલ્પમાં દ્રઢતા લાવવી પડે એટલે કે ‘કરેંગે યા મરેંગે’નો સિદ્ધાંત અમલમાં મૂકવો પડે. સંકલ્પમાં દ્રઢતા આવવાથી કાર્યકુશળતા આપોઆપ વધે છે. નિર્બળતા અને હીનતાના વિચારોથી આપણે પોતાની કાર્યકુશળતા ઓછી કરીએ છીએ. દ્રઢ સંકલ્પને કારણે કાર્યમાં ઝડપ પણ આવે છે.

આત્મવિશ્વાસથી થનગનતી વ્યક્તિ ધારે તે કરી શકે છે. નવા ઇંધામાં આત્મવિશ્વાસથી જ સફળ થઈ શકાય. કોઈ કાર્ય શરૂ કરતાં પહેલાં ડર અને શંકાની લાગણી ઉદ્ભવે તો નિષ્ફળતાનાં દ્વાર ખુલી જાય છે. શંકાવાળો અને આત્મવિશ્વાસથી સભર ન હોય એવો ડોક્ટર દર્દીને સાજો કરી શકવામાં સફળ થતો નથી, એવો વકીલ પોતાના અસીલને કેસ જીતાડી આપતો નથી, એવો વેપારી વેપારમાં ખોટ કરે છે, સરકસમાં રિંગ માસ્ટરને આટલી હિંમત આત્મવિશ્વાસને કારણે જ આવે છે. તેની હરવા-ફરવાની અદા, વાઘ-સિંહ સાથેનો તેનો વર્તાવ, તેના અવાજનો રણકો - આ બધામાં આત્મવિશ્વાસ અને મક્કમતા પ્રગટ થાય છે તેથી જ જંગલી પ્રાણી તેને વશ થઈને રહે છે. દ્રઢતાસભર ઉદ્દાસમય જીવન ઉપર દરેક મનુષ્યનો જન્મસિદ્ધ અધિકાર છે. ઉદ્દાસ કોઈ બહારની ચીજ કે માત્ર મૃગતૃષ્ણા નથી. એ તો મનની સંપત્તિ છે.

યુવાનોએ ઘણાં નવાં કાર્યો કરવાનાં છે. સમાજને નેતૃત્વ પૂરું પાડવાનું છે. અમુક વસ્તુ વિના, અમુકના સહકાર વિના, કામ અટકી પડશે એમ ન માનો. દ્રઢ સંકલ્પ લોહચુંબક સમાન છે, તે આવડત, ક્ષમતા, હિંમત, શક્તિ વગેરેને ખેંચી લાવે છે. વળી, યુવાવસ્થામાં માનસિક અને શારીરિક શક્તિનાં ઘોડાપુર ઉમટતાં હોય છે. એને નાથવામાં ન આવે તો એ ઘોડાપૂર વિનાશ સર્જી શકે. આથી યુવાનોમાં આત્મસંયમ પણ જરૂરી છે. અને આત્મસંયમ માટે જરૂરી છે દ્રઢ મનોબળ, આપણામાં

કેટલાક મૂળભૂત ગુણો છે. પણ તેનો ઉપયોગ કરતાં આપણને આવડતું નથી. સંકલ્પશક્તિ, આત્મવિશ્વાસ, ખંત, સાહસ જેવા ગુણોને જ્યાં સુધી આપણે કામે લગાડીએ ત્યાં સુધી ખાણમાં પુરાઈ રહેલા હીરા સમાન છે.

યુવાનોએ પોતાની સ્વતંત્ર વિચારશક્તિ ખીલવવાની પણ જરૂર છે. યુવામિત્રો, નવા નવા વિચાર કરી નવી કેડી કંડારો. બીજા કામ કરે, પછી હું કરું, બીજા આગળ જાય, હું તેમની પાછળ જઈશ - આવા વિચાર છોડી દો. તમે ઢ્રઢ સંકલ્પ સાથે કાર્ય શરૂ કરી દો. તમે તમારી કેડી કંડારવા માંડો.

જેણે ઉન્નતિ સાધવાનો ઢ્રઢ સંકલ્પ કરી લીધો છે એને કોઈ રોકી નથી શકતું. તમે એના માર્ગમાં કાંટા બિલાવો, કાંટા ઉપર ચાલીને પણ એ ચાલતો જ રહેશે. તમે એના માર્ગમાં દીવાલ ચણો, એને તોડીને ચ એ આગળ વધશે. તમે એના માર્ગમાં ખાડા ખોદો, એ એનેચ કૂદી જશે.

જીવનની ક્ષણેક્ષણનો ઉપયોગ એ આગળ વધવામાં જ કરવાનો છે. ‘જીવનને સફળ બનાવવું જ છે’ આ એક માત્ર ઉદ્દેશથી જે યુવાન ચાલી નીકળે છે એને જરૂર સફળતા મળે જ છે. એના માર્ગમાં વિઘ્નો આવતાં જ એની તમામ શક્તિઓ, એકત્રિત થઈ જાય છે. સંકલ્પની ઢ્રઢતા મનુષ્યને વિઘ્નો સામે ઝઝૂમવા અપાર શક્તિ પૂરી પાડે છે; એની પલાયનવાદિતા દૂર કરે છે. આજના યુવાનોમાં મુખ્ય રોગ પલાયનવાદિતાનો છે. ઢ્રઢ સંકલ્પ ધારી યુવાન પલાયનવાદને મૃત્યુ સમાન ગણે છે. યુવામિત્રો, ઢ્રઢ નિશ્ચય કરો, સંકલ્પ કરો કે મનમાં હીનતાની ભાવના કદી આવવા દઈશું નહીં. જે કામ કરીશું એની ઉપર ઉત્તમતાની અને શ્રેષ્ઠતાની ઊંડી છાપ હશે, આવા ઢ્રઢ સંકલ્પ એટલે કે શિવ સંકલ્પમાં જ યુવા જીવનની સાર્થકતા છે.

(‘આકાશવાણી’, સુરતના સૌજન્યથી)

શુભ સંદેશ

‘અબ તો મેરે બાબા’ કહેતાં એવું થાય છે
જીવન બને અમૃત, પીવાનું મન થાય છે...
આજ કાલ કરતાં, વર્ષો વીતી જાય છે,
જ્યારે મળ્યા બાબા, કિનારો મળી જાય છે...
રાત હતી અંધારી, રસ્તો ભુલાઈ જાય છે,
મળ્યો જ્ઞાન પ્રકાશ, તો મંઝિલ મળી જાય છે...
ઉમટ્યો પ્રેમ સાગર, તો ગાગર ભરાઈ જાય છે,
પાખ્યા પરમપિતાને, તો આત્મા પાવન થાય છે...
આવ્યા શિવસુંદર, તો સ્વદર્શન થઈ જાય છે,
ગુરુ શિક્ષક પિતા, જીવનમાં ગીતા ગાય છે...
રાવણ એવા ભાગ્યા તો સીતાઓ મુક્ત થાય છે,
મોડા મોડા તોએ, બાબા મળી જાય છે...
જ્ઞાન યોગ સેવા, જીવનમાં સાકાર થાય છે,
ત્રેસઠ જનમનાં પાપો, પળમાં રાખ થાય છે...
અબતો મેરે બાબા, કહેતાં એવું થાય છે,
જીવન બને અમૃત પીવાનું મન થાય છે...

બ્ર.કુ. ગંગાધર એન. પટેલ, પાંચોટ

દેવતાઓ વિચરતા ભારતમાં

જ્યારે વિશ્વ ભટકતું ભવરણમાં,
ત્યારે દેવતાઓ વિચરતા ભારતમાં.
અવિનાશી આ ખંડ સલામત,
યુગેય વિનાશ નહીં ભારતમાં.
સમાજના સુપ્રભાત માટે લક્ષ્મણ,
ચૌદ વર્ષ જાગ્યા ભારતમાં.
જગતને જીતાડવા મા દેવકીએ,
પોતાના બાળકો હોમ્યા ભારતમાં.
સમાજની આપદાઓ મીટાવવા,
કૃષ્ણાએ ગોવર્ધન ઉંચક્યો ભારતમાં.
કોઈ જોટો નથી સમગ્ર વિશ્વમાં,
જે પમરાટ પ્રસર્યો હતો ભારતમાં.
આ ફૂલ ગયા પણ ફોરમ રહી છે,
જેથી બાબા અવતર્યા ભારતમાં.
હવે ભૂતકાળનો બન્યો વર્તમાન,
ભવિષ્ય બનશે ભાતીગળ ભારતમાં.
‘રીઝિયા’ સુખેથી હવે રીઝી જાઓ,
સુખધામ સાથે સ્વર્ગ સર્જાશે ભારતમાં.

બ્ર.કુ. ડૉ. વિકુલભાઈ રીઝીયા, લાઠી

પ્રસંગ પરિભલ

મીરા ભટ્ટ, ભાવનગર

સદાચારનાં રખોપાં

સ્થાન અશોકવાટિકાનું, પણ અશોકવૃક્ષ હેઠળ બેઠી છે શોક અને સંતાપની સાકારમૂર્તિ સમી સીતા! ચોમેર રાક્ષસીઓથી ઘેરાયેલી. બસ, વચ્ચે - વચ્ચે અસુરસમ્રાટ રાવણ આવીને રામજીની ભરપૂર નિંદા કરીને શોકમચીના દુઃખને વધારી જતો.

એક વખતે સીતાજીની ચોકી કરતી રાક્ષસીઓએ સીતાજીને પૂછ્યું : “તમે મહારાજાધિરાજની આટલી નાનકડી વાત માની લેતાં કેમ નથી? અહીં પણ તમે તો રાણી જ બનવાના છોને! રામની સાથે તો તમારે વનવાસ વેઠવો પડ્યો, જ્યારે અહીં તો તમને સુખ જ સુખ છે! તમે એમની વાત નથી સ્વીકારતાં એટલે તમને પાછા મેળવવા રામચંદ્રજી યુદ્ધે ચઢશે. બેઉ પક્ષે બળિયા ચોદ્યા પરિણામે લાખો જાન જશે અને લાખો સ્ત્રીઓ વિધવા બનશે અને અસંખ્ય બાળકો અનાથ બનશે! જો તમે રાવણરાજાની વાત સ્વીકારી લો તો મહાસંહાર અટકી જશે અને સ્ત્રીજાતિ પર કેવડો મોટો ઉપકાર થશે! શું આટલી દીવા જેવી સાફ વાત તમારા ધ્યાનમાં નથી આવતી?”

ત્યારે સીતાજીએ એ રાક્ષસીને સામે સવાલ કર્યો : “હું રાવણની દુષ્ટ માંગણી સ્વીકારીને એને આદીન થઈ જઈ તો નરસંહાર તો અટકે, પણ પછી મારા જેવી પરિસ્થિતિમાં મુકાયેલી સ્ત્રીઓ મારું દ્રવ્યંત સ્વીકારીને પરપુરુષને વશ થઈ કુલટા બની જશે, તેનું શું? એક તરફ લાખો લોકોની જાનહાનિ છે, તો બીજી બાજુ નીતિ - સદાચારનો સત્યાનાશ થાય છે! બેમાંથી કયો વિકલ્પ વધારે નુકસાનકારક છે? સમાજ લાખો વિધવાઓ પસંદ કરશે કે કરોડો કુલટાઓ?”

સીતાની વાતમાં સચોટ સચ્ચાઈ ઝળહળતી જોઈ રાક્ષસીઓ ચૂપ થઈ ગઈ!

ઠોઠિયા ધર્મરાજ

પાંડવોનું ગુરુક્રોણા પાસે શિક્ષણ ચાલી રહ્યું હતું. આ શિક્ષણ સર્વાંગી હતું. ધનુર્વિદ્યાની સાથોસાથ અધ્યાત્મવિદ્યા પણ શિખવાડાતી હતી. આરંભમાં નૈતિક શિક્ષણની દ્રષ્ટિએ ગુરુએ શિષ્યોને બે પાઠ આપ્યા - “ભલું કરવાની ઈચ્છા રાખો” અને “ક્રોધ પર સંયમ રાખો.” ગુરુએ બીજા દિવસે શિષ્યોને પૂછ્યું કે “ગઈ કાલનો પાઠ યાદ કરી લાવ્યા છો?” તો બધા શિષ્યોએ એક સ્વરૂપમાં કહ્યું : “જી હા!” પરંતુ જ્યેષ્ઠ પાંડવપુત્ર યુધિષ્ઠિર અન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે ‘હા’માં ‘હા’ મિલાવી શકતા નહીં. આમ ને આમ ચાર-પાંચ દિવસ વીતી ગયા, છતાંય યુધિષ્ઠિરની ‘ના’ની ‘હા’ થાય નહીં. આથી ગુરુ ગુસ્સે થઈ ગયા અને બોલી ઊઠ્યા : “બધા વિદ્યાર્થીઓને આ યાદ રહી ગયું છે અને તને કેમ યાદ નથી રહેતું? તું આટલો ઠોઠ હોઈશ, તેની મને લગીરે કલ્પના નહોતી!”

ત્યારે ધીરે રહીને યુધિષ્ઠિરે કહ્યું : “આપે બે આજ્ઞા આપી છે. ‘ભલું કરવાની અને ગુસ્સે નહીં થવાની.’ આ બેય બાબતો હું આત્મસાત્ કરતો જઈ છું. મારો પ્રયત્ન ચાલુ છે અને મને વિશ્વાસ છે કે થોડા વખતમાં આ બેય આજ્ઞાનું હું સો ટકા પાલન કરી શકીશ, ગુરુદેવ! કૃપા કરીને મને થોડી વધુ મહેતલ આપો!”

ગોખાણીયું કે શાબ્દિક શિક્ષણ જુદી વસ્તુ છે અને ગુણવિકાસ એ જુદી વસ્તુ છે. માણસ હજારો થોથાં ઉથલાવીને પંડિત બની શકે, પણ કેળવાયેલો માણસ તો તે જ કહેવાય, જે સદ્ગુણી હોય! આ ગુણોને કારણે જ યુધિષ્ઠિર મહારાજ ધર્મરાજ બની શક્યા.

આહાર તેવો ઓડકાર

મહાભારતનું યુદ્ધ ચાલુ છે. બંને પક્ષોના યુનંદા રથી-મહારથીઓ એક પછી એક લડાઈમાં હોમાતા જાય છે. દિવસ આખો આંખ મીંચીને દુશ્મનને પરાભવ આપવામાં વીતી જાય છે અને સાંજ પડ્યે ‘હાથમાં શું આવ્યું’નો

હિસાબ મંડાચ છે ત્યારે હૃદયમાં નર્ચા વિષાદ સિવાય કશું જ અકે થતું નથી; અને સૌ પોતપોતાની છાવણીમાં હાથ મસળતા નવાં આયોજનો કરતા રહે છે.

છેવટે વારો આવે છે ભીષ્મનો. પરંતુ જિંદગીમાં કદીયે જેલો હાર ખાધી નથી તે ભીષ્મ અર્જુનનાં બાણો પાસે ઝાંખા પડે છે. કૌરવોની સેનાનું તો હવે જાણે નિકંદન નીકળવા બેઠું છે. દુર્યોધન મૂંઝાય છે, કાંઈ જ રસ્તો સૂઝતો નથી. હવે તો એટલા બધા આગળ વધી જવાયું છે કે પાણી પાની કરવાનો કશો અર્થ જ નથી. દિવસે કુરુક્ષેત્રનું મેદાન એ સામસામે ઊભેલા દુશ્મનો માટે લડવાનું મેદાન છે; પણ આ યુદ્ધની ખૂબી એ હતી કે રાત્રે આ મેદાનમાં જ ઊભેલી છાવણીઓ દુશ્મનની છાવણી ન રહેતાં ક્યારેક ભાઈઓની છાવણી બની જતી!

એક રાતે દુર્યોધન યુધિષ્ઠિર મહારાજ પાસે તંબુમાં આવે છે. મોટાભાઈ નાનાભાઈને આવકારે છે અને આવવાનું કારણ પૂછે છે, ત્યારે દુર્યોધન કહે છે : “મોટાભાઈ, મારું મન મૂંઝાય છે. તમે સત્યવક્તા છો, માટે સાચું કહો કે ભીષ્મ પિતામહ મન મૂકીને કેમ લડતા નથી અને અર્જુન સામે બાથ ભીડીને અમારી સેનાને બચાવી લેતા કેમ નથી? એમની કોઈ મનચોરી છે?”

“દુર્યોધન, આ તો સીધુંસાદું ગણિત છે. પિતામહ જાણે છે કે સત્ય અને ન્યાય પાંડવોના પક્ષે છે, તેથીસ્તો એ પાંડવો પર દિલ દઈને પ્રહાર કરી શકતા નથી. એમનો અંતરાત્મા જાગ્રત છે.” યુધિષ્ઠિર મહારાજે સાફ વાત જણાવી.

“તો પછી તેઓ દિલ લઈને લડે તે માટે શું કરવું?” દુર્યોધન પૂછે છે અને ઉદારચરિત યુધિષ્ઠિર મહારાજ એનો જવાબ આપે છે : “દુર્યોધન, માણસની વિવેકબુદ્ધિ ન હરાય અને બુદ્ધિમાં ભ્રમ પેદા ન થાય ત્યાં સુધી એની ન્યાયબુદ્ધિમાં ફરક કેવી રીતે પડે?”

“તેમની બુદ્ધિમાં ભ્રમ કેવી રીતે પેદા થાય?” - દુર્યોધન જાણે આજે ‘આ પાર કે પેલી પાર’ કરી લેવાનો નિશ્ચય કરીને આવ્યો હતો.

“જે દુષ્ટના હાથે અન્ન ખાય તેની બુદ્ધિ ભ્રમિત થાય.”

“મહારાજ, તમે કહો છો તેવો દુષ્ટ કોણ હોઈ શકે?”

“તારાથી વધારે દુષ્ટ મનુષ્ય બીજો કોણ મળશે?”

યુધિષ્ઠિરે મર્મ પર પ્રહાર કર્યો હતો, પણ દુર્યોધન ત્યારે સ્વાર્થથી અંધ હતો. એને તો એક જ ધૂન હતી કે પાંડવોને ભોંધભેગા કેમ કરવા. એટલે યુધિષ્ઠિર પાસેથી શાસ્ત્ર સમજી લઈ ઊઠીને એ ચાલતો થયો.

ભીષ્મ પિતામહનો નિયમ હતો કે યુદ્ધ બંધ થાય ત્યારે પોતાના તંબુમાં સ્નાનાદિ પતાવી, પૂજાપાઠ કરે. પૂજા દરમ્યાન જ નોકર ભોજનનો થાળ લઈને પાછળ આવી ઊભો રહે. ભીષ્મ પાછળ હાથ લંબાવે અને નોકર તેમના હાથમાં ભોજનનો થાળ મૂકી દે. ભીષ્મ પિતામહ એ થાળ ભગવાનને ધરાવી પછી પોતે જમી અને પછી આરામ કરે.

તે સાંજે દુર્યોધન યુદ્ધ પૂરું થતાં જ ભીષ્મના તંબુમાં પહોંચી ગયો હતો. નોકરને દૂર કરી પોતે જ ભોજનનો થાળ તૈયાર કર્યો અને પિતામહે જ્યારે હાથ લાંબો કર્યો ત્યારે નોકરને બદલે પાછળ ઊભેલા દુર્યોધને હળવેકથી તેમના હાથમાં તે થાળ મૂકી દીધો. ભીષ્મ તો રોજના નિયમ મુજબ ભગવાનને એ થાળ ધરાવી પછી પોતે જમી ગયા. જમીને તેઓ ઊભા થવા જાય છે, ત્યાં દુર્યોધનને જોયો. “કેમ દુર્યોધન, અત્યારે?”

“પિતામહ, થોડાં લેખાંજોખાં કરવા આવ્યો છું. આપ જુઓ છો કે યુદ્ધમાં હવે આપણે સતત હાર ખાતા રહીએ છીએ. હમણાં લડવાનો આપનો વારો છે. પણ આપના પેટમાં પાપ છે. આપ અનાજ અમારું ખાઓ છો અને ભલું પાંડવોનું ઈચ્છો છો. એટલે જ આપ મન મૂકીને લડતા નથી. આવું તે કેમ ચાલે?”

અને ભીષ્મ પિતામહનો મિજાજ હાથમાં ના રહ્યો. પોતાના મન પરનો કાબૂ ગુમાવી બેઠા. થોડી વાર પહેલાં જ પેટમાં ગયેલું અનાજ બોલી ઊઠ્યું : “દુર્યોધન, તું શું મને કાયર સમજી બેઠો છું? મારાં બાવડાંની તાકાત તને ખબર નથી. તું મને નમકહરામ ઠેરવવા માગે છે પણ જા,

તું આવતી કાલે જોજે કે ચુક્રના રણમેદાનમાં હું પાંડવોનો કેવો ખાત્મો બોલાવું છું તે!”

અને બીજા દિવસે રણમેદાનમાં ભીષણ ચુક્ર ખેલાયું. ભીષ્મ પિતામહની ન્યાયબુદ્ધિ પર વાદળો છવાઈ ગયાં અને ત્યાર પછી એ જીવ પર આવી જઈને લડવા લાગ્યા. પછીનો ઇતિહાસ તો પૂરતો જાણીતો છે. પણ આહારની કેટલી બધી અસર માનવચિત્ત પર થાય છે, તેનો આ એક નમૂનો છે. ‘આહાર તેવો ઓડકાર’ની કહેવત તો જાણીતી છે. ગીતામાં પણ કહેવાયું છે કે સત્ત્વશુદ્ધિ માટે આહારશુદ્ધિ હોવી જરૂરી છે. ભારત અતિ પ્રાચીન દેશ છે. બીજું કશું એની પાસે ન હોય તો ભલે, પણ અનુભવોની તો એની પાસે ખાણો છે. એ અનુભવોના આધારે સમગ્ર જીવનનું એક શાસ્ત્ર અહીં ઊભું થયું છે, અને તેમાં આહારવિહારના ચમ-નિચમ પણ સૂચવાયા છે. આજે એ બધું કોરાણે મૂકી પશ્ચિમનું અંધ અનુકરણ કરી નવી યુવા પેઢી ઈંડાં અને માંસમરઘી તરફ આગળ વધી રહી છે, ત્યારે આપણા પુરાણપુરુષોના અનુભવ-જન્ય નિષ્કર્ષોને એ ચકાસી જુએ તે ખૂબ જરૂરી છે. કેવળ શારીરિક કે ભૌતિક વિકાસ એ તો રાક્ષસી સંસ્કૃતિનું ધોતક છે; માનવીય સંસ્કૃતિનું સોપાન ચઢવા માટે તો દેહ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત અને હૃદય સમેતનો સર્વાંગી વિકાસ જ નજર સામે રહે તે ઈષ્ટ છે.

સચ્ચાઈ

એક ફકીરનો નિચમ હતો કે સત્યવાદી લોકોને ઘેર જ જમવું. જમવા માટે હા પાડે તે પહેલાં એ બધી પૂછપરછ કરી લેતો. એક વખતે એક ગામમાં જઈને રસ્તે જતા માણસ પાસેથી એણે જાણી લીધું કે ગામમાં કોણ સત્યવાદી છે. પેલા માણસે એક વેપારીનું નામ સૂચવ્યું. પેલા ફકીરે વાતવાતમાં એ વેપારીની પાસે લાખો રૂપિયા છે અને એને ચાર દીકરા છે તે પણ જાણી લીધું.

જમવાનું ટાણું થતાં ફકીર પેલા વેપારી પાસે ગયો અને ભોજનની માગણી કરી. અત્યંત રાજી થઈને વેપારીએ આવકાર આપ્યો : “પધારો મહારાજ! અમારું ધનભાગ્ય

કે તમારાં પગલાં અમારે ઘેર પડે!”

સાધુ કહે : “પણ જમું તે પહેલાં મારે તમને બે વાત પૂછવી છે.”

“ખુશીથી પૂછો, મહારાજ!”

“તમારી પાસે કેટલું ધન છે?”

“જી, પચાસ હજાર રૂપિયા.”

“અને દીકરા કેટલા!”

“એક જ છે, મહારાજ!”

સંવાદ પૂરો થાય ન થાય અને ફકીર તો ઊભા થઈને ચાલવા માંડ્યા. વેપારી તો ઇંગ થઈ ગયો. આજીજી કરીને પૂછ્યું : “મહારાજ, કેમ ચાલ્યા જાઓ છો?”

ત્યારે ફકીરે કહ્યું : “મેં તો સાંભળ્યું હતું કે તમે હંમેશાં સાચું જ બોલો છો. પણ તમે સાવ જુકા નીકળ્યા!”

વેપારીએ ગદગદ થઈને કહ્યું : “મહારાજ! મારી વાત શાંતિથી સાંભળો. સાંભળ્યા પછી જો તમને ખાતરી થાય કે હું જૂઠું બોલું છું તો તમને ઠીક લાગે તેમ કરજો. જુઓ, આમ તો મારે ચાર દીકરા છે. પણ મારો એક જ દીકરો પરમાર્થના કામમાં મને મદદ કરે છે, બાકીના ત્રણ તો દારૂ-જુગારમાંથી ઊંચા જ નથી આવતા. એટલે મારે કહેવું પડ્યું કે મારે એક જ દીકરો છે. વળી, આજ સુધી મારી મિલકતમાંથી માત્ર પચાસ હજાર રૂપિયા જ ધર્મદામાં વાપરી શક્યો છું, બાકીના રૂપિયા તો અમારી સાંસારિક જંજાળમાં જ ખર્ચાયા છે. તો મારું સાચું ધન તો પરમાર્થ માર્ગે વપરાયું તે જ ઠરેને મહારાજ? એટલે મારે કહેવું પડ્યું કે મારી પાસે કેવળ પચાસ હજાર રૂપિયા છે.”

વેપારીના હૃદયની વાત સાંભળીને ફકીર અત્યંત પ્રસન્ન થયા અને ખૂબ ભાવપૂર્વક તે દિવસે વેપારીને ત્યાં તેઓ જમ્યા.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

ત્રિવેણી

ભ્રાતા મુકુન્દ પી. શાહ, અમદાવાદ

પ્રસન્ન જીવન કેમ જીવશો?

કુદરતે પ્રાણીમાત્રને જીવન બક્ષ્યું છે. એ જીવનને માણી શકવાની બુદ્ધિ ઈશ્વરે માનવીમાત્રને આપી છે. પોતાના જીવનનો કેવો ઉપયોગ કરવો એ માનવીના હાથની વાત છે. પ્રત્યેક માનવી પોતાની જીવનનાવ સરળતાપૂર્વક વહે એમ ઈચ્છતો હોય છે. એના માર્ગમાં આંધી-તોફાન આવે તે એ પસંદ કરતો નથી. પણ આ નાવ કેમ સરળતાથી-પાણીના રેલાની પેઠે - વહી શકે તેની જાણ દરેકને હોતી નથી.

જીવન જીવવું એ પણ એક કલા છે. જીવનને ગમે તે રીતે જીવી નાખવું એનો કોઈ અર્થ નથી. પરહિત કાજે જો માનવજીવન ઉપયોગમાં ન આવે, તો જીવવાનો કશો જ અર્થ નથી.

આજે આપણે આપણી આજુબાજુ નજર નાખીશું તો જણાશે કે મોટા ભાગના માનવીઓને કોઈ ને કોઈ પ્રકારની ફરિયાદ હોય છે. કોઈને પૈસાની તકલીફ, તો કોઈને સંતાન નથી હોતું તેની, તો કોઈને માંદગીની તકલીફ, કોઈને મકાનની, તો કોઈને પત્નીની, કોઈને શારીરિક, તો કોઈને માનસિક.

આમ, ચારે તરફ અસંતોષ અને અશાંત જીવન જિવાતું જોવામાં આવે છે. મોટા ભાગની વ્યક્તિઓ પોતાની જાતને અન્ય કરતાં વધુ દુઃખી માને છે. ઉપર-ઉપરથી જોવામાં આવતી તકલીફોથી માનવી એટલો દુઃખી નથી થતો, જેટલો તે આંતર-મનની તકલીફોથી થાય છે.

માનસિક રીતે સજ્જ થઈએ તો કેટલીક તકલીફોને આપણે દૂર કરી શકીએ તેમ છીએ. આપણે જે પરિસ્થિતિમાં મુકાયા હોઈએ એ પરિસ્થિતિને આનંદપૂર્વક સ્વીકારી લઈએ અને સંતોષથી રહીએ તેમજ હવે પછી પ્રગતિ સાધવા માટે આપણી પૂરી શક્તિ કામે લગાડી દઈએ તો કેટલીક મુશ્કેલીઓથી આપણે મુક્ત થઈ શકીએ તેમ છીએ.

બીજાની સાથે આપણે આપણી જાતને સરખાવીએ છીએ ત્યારે અન્યની આવક આપણાથી વધુ હોય છે, ત્યારે આપણે દુઃખી થઈએ છીએ; પણ એમ નથી વિચારતા કે આપણા કરતાં પણ ઘણા માનવીઓની આવક ઓછી હોય છે. નકારાત્મક કરતાં હકારાત્મક વિચારસરણી અપનાવીએ તો આપણે જે પરિસ્થિતિમાં મુકાયા હોઈએ એમાંથી સંતોષ અને આનંદ પ્રાપ્ત કરવા માટે આપણું મન ટેવાઈ જાય છે.

વિચારશક્તિનો માનવીના ઘડતરમાં જબરો પ્રભાવ પડે છે. રોગથી પીડાતા હોઈએ, તો એ માટે સમજપૂર્વક ઈલાજ કરવામાં આવે અને કુદરતના નિયમોનું પાલન કરવામાં આવે તો રોગમુક્ત થઈ શકાય છે. કોઈ સંકટમાં ફસાયા હોઈએ તો સ્વસ્થતાપૂર્વક તે પર વિચાર કરવાથી કોઈને કોઈ માર્ગ નીકળી આવે છે. આ જગત પર એવી કોઈ જ મુશ્કેલી નથી કે જેનો કોઈ ને કોઈ ઉપાય ન હોય.

આર્થિક રીતે સંકડામણ વેઠતા હોઈએ તો ફાજલ પડતા સમયે પાર્ટટાઈમ નોકરી ચા નાનકડો કોઈ ગૃહઉદ્યોગ કરી બે પાસાં સમતોલ બનાવી શકાય છે. આપણે રોતી સૂરત રાખી આપણી મુશ્કેલીઓનાં જો રોડણાં જ રડ્યા કરીશું તો તેથી કોઈ રસ્તો નીકળશે નહિ. એમ કરવાથી તો તમારાં સ્વજનો અને મિત્રો તમારાથી કંટાળશે અને તમારો સાથ છોડવા ઈચ્છશે.

મોં ચઢાવેલું રાખીને ફરવાથી તમારી સાથે કોઈ વાત કરવાનું પસંદ કરશે નહિ પણ તમે મુખ પર સ્મિત રમતું રાખી ફરશો તો તમે જ્યાં જશો, ત્યાં તમને આવકાર મળશે.

પેલી કહેવત ચથાર્થ છે કે તમે હસશો તો દુનિયા તમારી સાથે હસશે અને તમે રડશો તો તમે એકલા જ રડશો. તમને કોઈ સાથ આપશે નહિ. માટે તમે હંમેશાં ખુશમિજાજમાં જ રહેવાની ટેવ પાડજો. આ ટેવ તમારા સ્વભાવમાં વણાઈ જશે, ત્યાર પછી તમે અનુભવી શકશો

કે મુશ્કેલીઓ તમે જેટલી ધારતા હતા તેટલી દુઃખકર નથી. એ પણ દૂર થઈ શકે તેવી છે.

સદ્વિચારો જ કરજો

કેટલાક માનવીઓનું માનવું એવું હોય છે કે આપણે મનમાં જે કાંઈ વિચાર કરીએ છીએ એનું મહત્ત્વ નથી હોતું પણ કાર્યનું મહત્ત્વ હોય છે, કારણ કે એનું પરિણામ આવે છે. પણ આ માન્યતા ભૂલભરેલી છે. વિચાર એ મંજિલનું પ્રથમ પગથિયું છે. મગજમાં પ્રથમ વિચાર આવે છે અને પછી જ કાર્ય થાય છે.

નકારાત્મક વિચાર કરવાને બદલે સર્જનાત્મક તથા ઉચ્ચ અને આશાવાદી વિચાર કરવા હિતાવહ છે.

શક્તિશાળી વ્યક્તિઓ પણ પોતાનું જીવન ક્ષુદ્ર કાર્યમાં વ્યતીત કરી નાખે છે, એ જોઈ ઘણાને આશ્ચર્ય થાય છે. પણ એમાં આશ્ચર્ય પામવાની જરૂર નથી. આનું કારણ બીજું કશું નહીં પણ તેમના મનમાં હંમેશાં નિરાશાપૂર્ણ વિચારો ઉત્પન્ન થતા હતા તે છે.

‘અમે કમનસીબ છીએ’ એવો વિચાર તમારા મનમાં ભૂલચૂકે પણ પ્રવેશ ન પામે એ માટે તમે તકેદારી રાખવાનું ભૂલશો નહિ, કેમ કે આ પ્રકારનો વિચાર મનમાં સંઘરી રાખવો અત્યંત નુકસાનકારક છે. સત્ય વાત તો એ છે કે આપણા મગજની બહાર નસીબની કોઈ જ સત્તા નથી. આપણે જાતે જ આપણા ભાગ્યનિર્માતા છીએ. પોતાના વિચારો ઉપર કાબૂ મેળવ્યા વિના કોઈ પણ માનવી વિજય મેળવી શકતો નથી.

નકારાત્મક કે આળસુ વિચાર ભૂલેચૂકે પણ જો તમારા મનમાં પ્રવેશી જશે તો પછી એવા જ પ્રકારના વિચારોની હારમાળા એક પછી એક તમારા મનોપ્રદેશમાં અહો જમાવવા લાગશે અને પછી તો કાયમ એવા નિરાશાવાદી વિચારો કરવાની તમારા મનને ટેવ પડશે.

ઈર્ષ્યા, ક્રોધ, સ્વાર્થ, નુકસાન, માંદગી, દુઃખ, અસફળતા, ભય વગેરે હાનિકારક વિચારો કરવાને બદલે પ્રેમ, સફળતા, નિર્ભયતા, વિશુદ્ધિ, સુખ, શાંતિ, સાહસ અંગેના સર્વોત્તમ વિચારોને મનમાં સ્થાન આપજો. કેમ કે

આવા વિચારો કરવા એ સુખની ચાવી છે.

ઉત્તમ વિચાર એ બહુમૂલ્ય સંપત્તિ જેવા છે. તમારી ઉન્નતિ થઈ રહી છે એવો વિચાર તમે કર્યા કરશો તો ઉન્નતિને માર્ગે લઈ જનારા કાર્ય તરફ તમે આપોઆપ વળી જશો. આ એક અનુભવેલી વાત છે.

તમારા મનમાં કદીયે લઘુતાગ્રંથિને સ્થાન આપશો નહિ. તમારા વ્યક્તિત્વની ઓછી કિંમત આંકશો નહિ. તમારી જાતને દુર્બળ, અશક્ત કે પતિત માનશો નહિ, પણ બધી રીતે શ્રેષ્ઠ અને ઉત્તમ જ માનજો. તમારા માટે ઉત્તમ વસ્તુઓની આશા રાખો. એવું ન વિચારશો કે ‘અમે તો જીવનભર નાનાં-નાનાં કામ કરવા માટે જ જન્મ્યા છીએ.’ એક વિદ્વાનનું કહેવું છે કે “જે માનવી પોતાના મનને ઉચ્ચ અને પ્રોત્સાહક તેમજ આશાવાદી અને આનંદદાયક તથા ઉદ્ધાસયુક્ત વિચારોથી ભરેલું રાખે છે તે કદીયે નિષ્ફળ જતો નથી.”

ખરાબ વિચારો કરવાનું ગજું આપણા સૌનું છે, પરંતુ કાર્યો કરવાની શક્તિ જવલ્લે જ જોવા મળે છે. સારાં કાર્યો કરવા આપણે સૌ શક્તિમાન છીએ, પરંતુ સારા વિચારો કરવાની શક્તિ કોઈ વિરલમાં જ જોવા મળે છે.

- સિઝારે પાવેશ

ફરિયાદ કરવાની ટેવ છોડો

આપણામાંના ઘણા માણસોને હંમેશ કોઈ ને કોઈ ફરિયાદ કર્યા કરવાની ટેવ પડી ગઈ હોય છે. આપણને પ્રત્યેક ચીજમાં કોઈ ને કોઈ ખામી જ દેખાયા કરે છે. જીવનમાં આનંદ, રસ કે મઝા રહેલાં છે, જીવન આનંદનો ખજાનો છે એ વાત આપણે કેમેય કરી સ્વીકારવા તૈયાર જ નથી હોતા! કેટલાકને તો મોસમ અંગે કાયમની ફરિયાદ હોય છે. સુંદર દિવસ ઊગ્યો હોય છતાં એનો આનંદ લેવો તો દૂર રહ્યો પણ તેઓ બોલી ઊઠશે : ‘ઓહ! આજે ત્રણ કેટલી બધી ખરાબ છે! ભલભલાને માંદા પાડી દે તેવી મોસમ છે.’ ઠંડીના દિવસોમાં તેઓ ઠંડીની ફરિયાદ કરે છે, ગરમીના દિવસોમાં ગરમીની અને વર્ષાત્રણમાં વરસાદની!

કાયમ ફરિયાદ કર્યા કરવાની ટેવ સારી નથી. એથી તો

જીવનમાં રહોસહો આનંદ ગુમાવી બેસાય છે અને જીવન શુષ્ક થઈ પડે છે. આવી વ્યક્તિઓને પોતાની ચારે બાજુ દુઃખો ને દુઃખો જ નજરે પડે છે. તેમને હંમેશા પોતાના કરતાં પડોશીઓ વધુ સુખી હોવાનું લાગ્યા કરે છે. તેમને પોતાનાં સંતાનો, પોતાની પત્ની કરતાં પાડોશીઓનાં સંતાનો અને પાડોશીની પત્ની વધુ હોશિયાર જણાય છે. તેઓ નોકરી કરતા હોય, તો અન્યની નોકરી તેમનાથી વધુ સારી લાગે છે, વ્યાપાર કરતા હોય, તો પોતાના કરતાં અન્યનો ઇંધો વધુ સારો ચાલતો લાગે છે. બીજાને તો ઘી-કેળાં છે અને પોતાનું તો માંડ-માંડ પેટિયું નીકળે છે એમ તેઓ અવારનવાર કહેતા હોય છે.

આ જગતમાં એવા પણ માનવીઓ તમને મળી આવશે, કે જેઓ વાસ્તવમાં હોય નહિ એવી મુશ્કેલીઓની કલ્પના કર્યા કરશે અને મનોમન દુઃખી થયા કરશે. એટલું જ નહિ પણ આજે તેઓ સુખી હોવા છતાં ભૂતકાળમાં દુઃખી હતા એ વાતનું સ્મરણ કર્યા કરીને દુઃખી થયા કરે છે અને વર્તમાનનો આનંદ તેઓ ગુમાવી દે છે. આવા માનવીઓ એમ જ માનતા હશે કે દુઃખ સહેવા માટે ઈશ્વરે તેમને જન્મ આપ્યો છે.

આવી મનોવૃત્તિ તમે જો ધરાવતા હો, તો તમે તેમાંથી તુરત બહાર નીકળી આવજો.

એક વિદ્વાનનું કહેવું છે કે ‘અઘીર તથા અસંતોષી લોકો પોતાનાં દુઃખો અથવા કષ્ટોનું જાતે જ સિંચન કરે છે અને તેમનાં સુખનાં મૂળિયાંને જાતે જ ખોદી નાખે છે.’

નિરાશાવાદી અને આશાવાદી વ્યક્તિની દ્રષ્ટિમાં આભ-જમીનનો ફેર હોય છે. આશાવાદી હંમેશાં પ્રત્યેક વસ્તુમાં આશાજનક અને ઊજળી બાજુ જ જોશે.

જર્મન તત્ત્વવેત્તા શોપન હોવરનું કહેવું છે કે ‘જ્યાં એક વ્યક્તિની નજરમાં જગત એટલું વ્યર્થ, નિરાશાપૂર્ણ, ઉદાસીનતાભર્યું અને છીછરું જણાય છે ત્યાં એ જગત બીજી વ્યક્તિની નજરે સુખસગવડ અને આનંદથી ભરેલું રોચક તથા સારયુક્ત જણાય છે. સંગીતપ્રેમી વ્યક્તિને પ્રકૃતિનો પ્રત્યેક પદાર્થ ગાતો અને નાચતો લાગશે. એક

જ માબાપનાં બે સંતાનોના દ્રષ્ટિકોણ વિરોધી જણાય તો તેમાં આશ્ચર્ય નથી, એકને જગત જીવવા જેવું લાગતું નથી, જ્યારે બીજાને જગતમાં ઠેરઠેર આનંદ અને ઉદાસ જણાય છે ને જીવવા જેવું લાગે છે. આમ, એક જ વસ્તુમાં ભિન્ન-ભિન્ન સ્વભાવવાળા ભિન્ન-ભિન્ન પાસાં જુએ છે. નકારાત્મક વલણ અપનાવવાને બદલે સકારાત્મક મનોવૃત્તિ કેળવજો, એથી તમને જીવન જીવવા જેવું લાગશે.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

(પેજ ૧૯ નું અનુસંધાન)

જોડે કુસ્તી કરી માયા પાંચ વિકાર ઉપર વિજય મેળવવા એ વિચારવું કે હું આત્મા છું. આ શરીર નાશવંત છે. જેટલું બને એટલું એને સફળતાના આરે લઈ જવા પ્રયત્ન કરવો. હિમ્મતે બરચે તો મદદે બાબા છે જ.

એકાગ્રતા - વૃત્તિ ઉપર નિયંત્રણ થવાથી એક પ્રભુ પિતાની યાદ ને મહત્ત્વ આપી હર કર્મ કરવાથી ઈશ્વરીય મસ્તીમાં ખુશી થવાથી આળસ આવશે જ નહિ.

ઉમંગ ઉત્સાહ - કદિએ નિરાશાવાદી ન બનવું. વિચારવું કે જીવન અણમોલ છે. મારે શ્વાસ, સંકલ્પ, સમયની શક્તિને ઉત્સાહિત જ રાખવી છે. વિદ્વો આવશે ને જશે. ઉત્સાહ જિંદગીનો સહારો છે ઉમંગ પ્રાણ છે.

હિમ્મત - બાબા કહે છે કે હે બરચે તમે એક ડગલું આગળ આવો તો હું હજારો ડગલાં આગળ આવીશ. હિમ્મત રાખો. હારો નહિ, તમે વિજયી છો ને વિજય રતન બનશો જ. એક બળ એક ભરોસો રાખો. ડરો નહિ. સુસ્તીથી લડો. કુસ્તી કરો એ યાદ રાખો કે પ્રભુ અમારી સાથે જ છે. ઈશ્વરીય મસ્તીમાં રહો તો જીવન ઘન્ય જશે. તમારી આત્મીય ખુશી સર્વેને ખુશ કરશે.

॥ ઓમ્ શાંતિ ॥

DECLARATION

(Under Section-5 of the Press and Registration of Books Acts-1867)(Act No.25 of 1867)

I BK Ushaben B. Vajani declare that the printer BK Sarlaben R. Somaiya and I am the Publisher of the newspaper entitled GYAN AMRIT to be printed and published at AHMEDABAD and that particulars in respect of the said newspaper given here under are true to the best of my knowledge and belief.

- 1) Title of the newspaper : GYAN AMRIT
- 2) Language (s) in which it is (to be), published : GUJARATI
- 3) Periodicity of its publication.
 - a) Whether a daily, tri-weekly, bi-weekly, weekly fortnightly, or otherwise. : Monthly
 - b) In the case of a daily, please state whether it is a morning or evening newspaper. : No applicable
 - c) In the case of a newspaper other than a daily, please state the days(s)/date(s) on which it is (to be) published. : 1st or 2nd date of every months
- 4) Retail selling price of the newspaper per copy. : Retail price Rs. 10/-
 - a) If the newspaper is for free distribution, : -----
 - b) If it has only an annual subscription and no retail price : Annul Subscription Rs. 100/-
- 5) Printer's name : BK Sarla R. Somiya (Director-Brahma Kumaris, Gujarat)
Nationality : Indian
Address : Sukh Shanti Bhawan, Bhulabhai Park Road, Kankaria, Ahmedabad-380 022.
- 6) Publisher's name : BK Ushaben B. Vajani
Nationality : Indian
Address : 1-Chaturbhuj Colony, Rajyoga Bhawan, Kankaria, Ahmedabad-380 028.
- 7) Place of publication (please give the complete postal address) : Prajapita Brahma Kumaris Ishwariya Vishwa Vidyalaya, 1- Chaturbhuj Colony, Rajyoga Bhawan, Kankaria, Ahmedabad-28.
- 8) Name(s) of the printing press(es) where the newspaper is actually printed and the true and precise description of the premises on which the press(es) is/are installed. : Shreedhar Printers Pvt. Ltd.
J&K, Block No-4, Ravi Estate, Dudheshwar Raod, Dudheshwar, Ahmedbad-380 004.
- 9) Editor's name : Prof. Dr. Kalidas Dhulabhai Prajapati
Nationality : Indian
Address : G. 2/22, Shivam Appartment, New Vadaj, Ahmedabad-380 013.
- 10) Owner's name (s) : For, Prajapita Brahma Kumaris Ishwariya Vishwa Vidyalaya.
 - a) Please state the particulars of individual(s) or of the firm, Joint Stock Company, trust, co-operative society or association which owns the newspaper. : Spiritual Organisation
 - b) Please state whether the owner owns any other newspaper, & if so, its name, periodicity, language and place of publication. : No
- 11) Please state whether the declaration is in respect of —
 - a) a new newspaper, or : -
 - b) an existing newspaper : Yes
 - c) In case the declaration falls under item : Due to change Annual Subscription and Retail Price.

Place : AHMEDABAD
Date :08/12/2014

BK Ushaben B. Vajani
Publisher

Printed by BK Sarlaben R. Somaiya and Published by BK Ushaben B. Vajani for Prajapita Brahmakumaris Ishwariya vishwa Vidyalaya, Ahmedabad. Printed at Shreedhar Printers Pvt. Ltd. J & K, Block No. 4, Ravi Estate, Dudheshwar Road, Ahmedabad-380004 Published from Prajapita Brahmakumaris Ishwariya vishwa Vidyalaya, 1, Chaturbhuj colony, Rajyoga Bhawan, Kankaria, Ahmedabad-380 028, Gujarat State, India. Edited by Prof. Dr. Kalidas D. Prajapati.

અમદાવાદ નવરંગપુરામાં 'સ્વચ્છતા અભિયાન' અંતર્ગત સોસાયટીની સફાઈ કરી દિવ્ય નગરીનાં બાળકોને ઈશ્વરીય સંદેશ આપ્યા બાદ બ્રહ્માકુમારી બહેનો ભાઈઓ.

ગાંધીનગરમાં 'સ્વચ્છતા અભિયાન'માં પ્રતિજ્ઞા કરાવતા રાજયોગિની સરલાદીદી સાથે બ્ર.કુ. કૈલાસબેન, કોરપોરેશન સ્ટેન્ડીંગ કમીટીના ચેરમેન લાતા આશિષકુમાર, કમિશનર લાતા જી.આર.ચૌધરી.

મૈદરડામાં 'પ્રજાપતિ જ્ઞાતિ સંમેલન'માં દીપ પ્રાગટ્ય કરતાં બ્ર.કુ. ગીતાબેન તથા જ્ઞાતિના આગેવાનો.

ગુજરાત રાજયના Director General & Inspector General of Police લાતા પી.સી.ઠાકુર(IPS) સાથે જ્ઞાનચર્યા બાદ બ્ર.કુ. નંદિનીબેન સાથે.

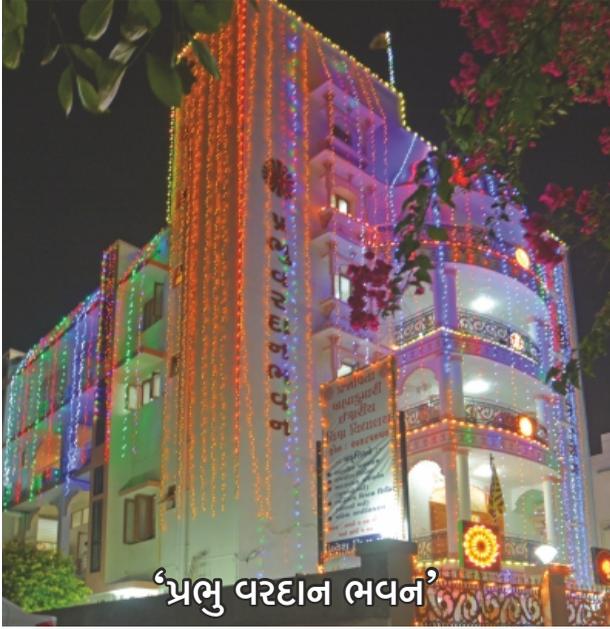
નેરોબીમાં આસીસ્ટન્ટ પોલીસ ઓફિસર લાતા મામ્બુરી, ટ્રાફિક ઓફિસરોને ઈશ્વરીય સંદેશ આપ્યા બાદ બ્ર.કુ. દિપ્તીબેન અને લાતા કવીલા સાથે.

દાહોદમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કરતાં DDO લાતા એસ.એ.પટેલ, પ્રોફેસર ડૉ. એમ.એમ.ત્રિવેદી, બ્ર.કુ. સુરેખાબેન, બ્ર.કુ. કપિલાબેન તથા પત્રકાર લાતા અજીતભાઈ.

નવસારી સબજેલમાં '7 Billion Acts of Goodness' કાર્યક્રમમાં મહેમાનોનું અભિવાદન કરતાં જેલ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ લાતા એલ.એમ.રાઠોડ, બ્ર.કુ. ગીતાબેન, બ્ર.કુ. રામપ્રકાશભાઈ તથા બંદીવાન ભાઈઓ.

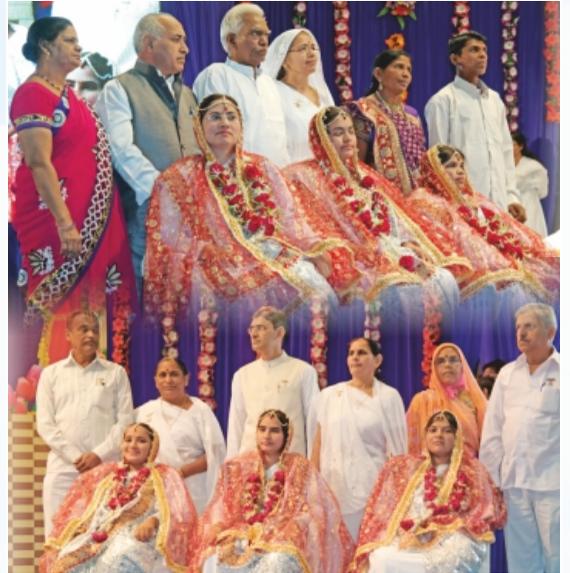
‘પ્રભુ વરદાન ભવન’

‘પ્રભુ વરદાન ભવન’ના ઉદ્ઘાટન સમારોહમાં દીપ પ્રાગટ્ય કરતાં રાજયોગિની દાદી રતનમોહિનીજી, આદરણીય છાતા નિવેરભાઈ, ધ્ર.કુ. વેદાંતીબેન, ધ્ર.કુ. ચંદ્રિકાબેન, રાજયોગિની સરલાદીદી, ધ્ર.કુ. મોહિનીબેન ધ્ર.કુ. મુન્નીબેન.

અમદાવાદ મેમનગરના નવનિર્મિત ‘પ્રભુ વરદાન ભવન’નું મંગલ ઉદ્ઘાટન કરતાં રાજયોગિની દાદી રતનમોહિનીજી, ધ્ર.કુ. મોહિનીબેન, ધ્ર.કુ.મુન્નીબેન તથા ધ્ર.કુ. કમલબેન અને વિશિષ્ટ મહાનુભાવો.

પ્રભુ પથ પર દિવ્ય સમર્પણ થયેલ મેમનગર સેવાકેન્દ્રની ૬ બ્રહ્માકુમારી બહેનો.

‘પ્રભુ વરદાન ભવન’નાં ઉદ્ઘાટન કાર્યક્રમમાં શુભેચ્છા આપતાં રાજયોગી નિવેરભાઈ, રાજયોગિની દાદી રતનમોહિનીજી, ધ્ર.કુ. કમલબેન, ધ્ર.કુ. મુન્નીબેન, ધ્ર.કુ. વેદાંતીબેન, ગુજરાત ચેમ્બર ઓફ કોમર્સનાં પ્રમુખ મુકેશભાઈ પટેલ તથા ધ્ર.કુ. ચંદ્રિકાબેન.